إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا

په رښتیا سره لمونځ پر مؤمنانو په ټاکلي وخت کي فرض کړل شویدی

لمونځ ښکاره معراج د زړه دی هم رحمت درباندي اوري
پـه حضور د چـا ولاړ یـې څـه کـوې څـوک درتـه ګـوري

دحنفی فقهی له دیدګاه څخه

د لمانځه اثبات او صحت

مؤلف:

جان محمد کاکړ "کندهاری"

۱۳۸۸ لمریز کال دوهم چاپ

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب ټول چاپي حقوق
د ليکوال او خپرندوی سره خوندي دي

د کتاب پيژندنه:
****

❖ د کتاب نوم ::: د لمانځه اثبات او صحت
❖ ليکوال ::: جان محمد کاکړ ''کندهاری''
❖ سمون ::: مولف پخپله
❖ کمپوز ::: مولف پخپله
❖ خپرندوی ::: فيضي کتب خانه
❖ د چاپ کال ::: ۱۳۸۸دوهم چاپ
❖ د چاپ شمېر ::: زر ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱. لمونځ ٦
۲. په اسلام کي د لمونځ مرتبه ۱۲
۳. اودس ۱۸
۴. د اودس فرضونه ۲۰
۵. د اودس سنتونه ۲۰
٦. د اودس مستحبات ۲۱
۷. د اودس آداب ۲۲
۸. د اودس نفلونه شپږ دی ۲۲
۹. د اودس منهیات اته دی ۲۳
۱۰. د اودس تازه کولو طریقه ۲۴
۱۱. پر موزو مسح کول ۲۸
۱۲. تیمم ۳۰
۱۳. د اودس ماتونکي ۳۲
۱۴. د حیض بیان ۳۳
۱۵. غسل ۳۳
۱٦. د غسل شپږ سنتونه ۳۴
۱۷. د غسل کولو طریقه ۳۴
۱۸. د غسل اقسام ۳۵
۱۹. د لمانځه شرطونه ۳۷
۲۰. د لمانځه فرضونه ۳۸
۲۱. د لمانځه واجبات ۳۸
۲۲. د لمانځه سنتونه ۴۰
۲۳. د لمانځه مستحبات ۴۲
۲۴. د لمانځه مکروهات ۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵. د لمانځه مفسدات ۴۶
۲۶. د سهوي سجدې ۴۷
۲۷. د لمانځه لفظي ترجمه ۴۸
۲۸. دلمانځه ادا کولو صحیح طریقه ۵۵
۲۹. په امام پسې په جماعت لمونځ کول ۶۲
۳۰. لاحِق او مسبوق ۶۴
۳۱. د په لمانځ کې د قرآن قرآئت ۶۷
۳۲. د وِتر لمونځ ۶۹
۳۳. د جماعت د لمانځه فضیلت او تاکید ۷۰
۳۴. دقضاء شوو لمونځونو د بیا راګرځولو طریقه ۷۴
۳۵. د جمعې لمونځ ۷۷
۳۶. د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه ۷۹
۳۷. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه ۷۹
۳۸. مسافرانه لمونځ ۸۱
۳۹. د تراویح لمونځ ۸۷
۴۰. د اخترونو لمونځونه ۸۹
۴۱. د جنازې لمونځ ۹۴
۴۲. سنت او نفل لمونځونه ۱۰۰
۴۳. تحیة الوضوء ۱۰۲
۴۴. صلوة الاشراق ۱۰۲
۴۵. تحیة المسجد ۱۰۲
۴۶. صلوة الاوابین ۱۰۳
۴۷. صلوة التهجد ۱۰۳
۴۸. صلوة التسبیح ۱۰۳
۴۹. په کوم وخت کې لمونځ ماتول جائز دي ۱۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرّحمٰن الرّحیم

الحمد لله الذی فرض علی عباده الصلٰوة وجعلها کتابًا موقوتا والصلٰوة والسلام علی نبیه الذی قال الصلٰوة عمادالدین من اقامها فقد أقام الدین ومن هدمها فقد هدم الدین وعلی آله وصحبه ومن تبع هداهم إلٰی یوم الدین .

اما بعد: غاړه ایښودل و اوامرو ته د لوی او مهربان خدای ﷻ او د تهولو هغو احکامو منل چي د الله ﷻ او د ده د رسول حضرت محمد ﷺ له طرفه څخه دي اسلام ورته ویل کیږی. د الله تعالٰی ﷻ او د هغه د رسول ﷺ دا اوامر اساسًا پر پنځو برخو ویشل شوي او هری برخي ته یې فریضه ویل کیږی چي په رأس کي یې کلمهٔ طیبه ده.

"لَآ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰه"

څرنګه چي دغه کلمه د اسلام د پاک او سپیڅلي دین اساس او بنسټ تاکل شویده نو د بزرګۍ ، عظمت او برکت په خاطر له څلورو (۴) خواؤ څخه یې هر طرف په یوه اساسی ستون باندی تکیه دی چی دغه ستنی یې لمونځ کول، روژه نیول، زکات ورکول او د کعبي شریفي زیارت (حج) کول دي چي دا څلور

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه فرض او هر یو یې جدا تفصیل لري، د الهي فیوضاتو څخه ډک او د انسانانو د ګټو په خاطر رالیږل شویدي او د کلمهٔ طیبی سره د اسلام د پاک دین پنځه اساسي فریضی تشکیلوي.

څرنګه چې د اسلام دین داسی تنظیم شویدی چې پر سر یې کلمهٔ طیبه او هغه بیا پر څلوروستنو ولاړه ده نو سوال پیداکیږی چې دا څلور واړه ستنې پر څه شي ولاړې دي ؟ هغه ښه اخلاق (حسن اخلاق) دی، حدیث شریف دی چې علیه الصلوٰة والسلام فرمایي:

بُعِثتُ لاُتَمِّمَ مَکَارِمَ الاَخلاقِ.

زه د ښو اخلاقو دتکمیل او بشپړولو د پاره را استول شوی یم.

په محمدي کړنلاره کي د توحید نه وروسته لمونځ فرض ګڼل شوی دی چې د دغه کتاب هدف هم د لمانځه په باب ښوونه ده .

لمونځ: په اسلام کي لمونځ د عبادت هغه لمړی رکن دی چي دا رکن پر امیر، غریب، زوړ، ځوان، نر، ښځه ، روغ او ناروغ ټولو یوشان فرض دی.

لمونځ هغه یوازنۍ عبادت دی چي په هیڅ کوم حالت کي له هیڅ چاڅخه نه ساقط کیږی، که دا فرض څوک په ولاړه نشي اداکولای نو په ملاسته دي یې ادا کړي او که یې په خوله نشي اداکولای نو په اشاره دي یې ادا کړي، او که د ډیر مجبوریت په وخت کي څوک دریدلای نشي نو د تګ او تلو په حالت کي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادا کړي او څوک چي د سپرلۍ په کوم سخت حالت کي وي نو کومي خواته چي موقع وي هغې خوا ته دي مخ کړي او خپل لمونځ دي اداکړي.

لمونځ څه شي دي؟ د خپل خالق په حضور کي د مخلوق د خپل زړه، ژبي، لاسونو او پښو په ذريعه د بندګۍ او عبوديت اظهار، د هغه رحمٰن او رحيم يا د او د هغه د بې انتها احسانونو شکريه، د ازل د حسن حمد او ثنا او د هغه د لويي او عظمت اقرار دی، لمونځ دخپل محبوب سره د خپل محجوب روح خطاب دی ، لمونځ د مولا په حضورکي د جسم او جان بندګي ده، لمونځ د باطني احساساتو د نياز او عذر وړاندی کول دي او زمونږ د زړه د ساز فطري ترانه ده، لمونځ د خالق او مخلوق په منځ کي د تعلق غوټه او د علاقې شيرازه ده، لمونځ د روح تسکين ، د ناقرار زړه تشفٰي، او د مايوس زړه دارو دي، لمونځ د فطرت آواز او د احساس او اثر منونکي طبيعت د زړه چيغه ده، لمونځ د ژوندانه حاصل او د هستۍ خلاصه ده .

و کوم غير طاقت يعنی داسی طاقت ته چي نه ليدل کيږي سر اينبودل او د هغه په حضورکي دعا او فريادکول او د هغه څخه په مشکلاتو کي تسلٰی موندل د انسان فطرت دی، داسي معلوميږي چي د زړه په اعماقو کي يو داسي ډول ساز شته چي پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه نامعلومي ګوتي ولګيږي نو هغه تل ږغيږي يا په بل عبارت په ږغيدلو پيل کوي او همداد أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ فطري ځواب دی.

قرانٰ ځای په ځای د انسانانو د دغه فطري حالت نقشه کښلې ده او دا پوښتنه يې کړيده چي هر کله پر تاسي مصيبتونه راځي او يا تاسو په سمندرونو له طوفان سره مخامخ کيږئ يا ستاسو بيړۍ او جهازونه په ګردابونو کښې ايساريږي او بنديږي نو په دغه رازوختونوکي د الله نه سوا بل څوک دی؟ چي تاسو ورته ناري ووهئ.

لنډه دا چي د انسان تنده تل پخپله د يو داسي مسجود په تلاښ او سيږي چي د هغه په مخ کي دي ټيټ شي او د زړه نياز دي ورته وړاندی کړي، او د خپل د زړه هيلي ورته عرض کړي، لنډه دا چي عبادت د همدې فطري مطالبې ځواب دی، که دا نه وي نو د انساني روح د جنون د جوش علاج يو ناممکن کار دی.

که يومذهب ډير زيات وحشي هم وي نو په هغه کي هم د فطرت د دغه آواز د تسلّی د پاره د عبادت ځيني لړ او ډير دودونه او مقررات موجود وي، پس نو آسماني مذهبونه لدې کار څخه څرنګه خالي کيدای شي.

د نړۍ په هر آسماني مذهب کي د پاک خدای ﷻ د يادولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم او د هغه د یادولو ځیني مراسم او مقررات موجود دي، که په اسلام کې حمد او تسبیح شته نو په یهودیانوکې دعا او په پاریسیانو کې زمزمه او په هندوانو کي بهجن موجود دي او په شپه او ورځ کي د دې فریضې د اداکولو د پاره په هر یو مذهب کي ځیني ټاکلي وختونه هم شته، نو په دغه اساس باید په دغه خبره یقین وکړای شي چي لمونځ د مذهب د هغو اصولو څخه دی چي د نړۍ د ټولو مذهبونو ورباندي اتفاق دی.

د قرآن مجید دتعلیماتو سره سم نړۍ ته هیڅ یو داسي پیغمبر نه دی راغلی چي هغه دي خپل امت ته د لمانځه تعلیم نه وي ورکړی او یا یې د لمانځه په خصوص تأکید نه وي کړی خصوصًا په ابراهیمي ملت کي د لمانځه مقام او حیثیت د نورو ټولو ادیانو څخه زیات او څرګند دی، د قرآن کریم تائید له زبور او تورات څخه هم کیږی.

کله چي حضرت محمّد ﷺ مبعوث شو نو د توحید څخه وروسته لمړئ حکم چي ورته وکړل شو هغه د لمانځه حکم وو.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلۡمُدَّثِّرُ ۝١ قُمۡ فَأَنذِرۡ ۝٢ وَرَبَّكَ فَكَبِّرۡ ۝٣ سورة۷٤

یعنی ای په بړستن کي پیچلې (محمده) پاڅه او و ویروه (خلګ د خدای له عذابه) او ستا رب وستایه په لویي سره، الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ په لويي سره ستايل د لمانځه اساس او بنسټ دی.

حضورﷺ ويده خلک راويښ کړل او چا چي لار ورکه کړېوه هغه ته يې لار وښودله او ناپوه خلک يې پوه کړل او د خدای ﷻ او بندګانو په منځ کي هغه تعلقات چي له منځه تللي وه پر ځای او قايم کړل ، د غوښو، هډوکو، سرو او سپينو، ختنو او ډبرو هغه بتان چي د خدايي مقام يې نيولی ووکښته سر دلاندی وغروځول او په نړۍ کښي يې د يو(۱) واحد خدای ﷻ لمونځ باقي پريښود او بيله خدای ﷻ نه يې بل چاته سجده حرامه او منع کړل او په دغه ترتيب يې د لمونځ اصلي حقيقت په نړۍ کي څرګند کړ.

رسول اللهﷺ عربو او د نړۍ نورو بت پرستو قامونو ته له توحيد نه وروسته د لمانځه طريقه وروښودله او د لمانځه ارکان او آداب يې هم ور وښودل او د مؤثرو دعاګانو تعليم يې ورته ورکړ، مشرکين او اهل کتاب (يهود او نصارٰی) يې د اسلام و مقدس دين ته راوبلل، د اسلام د قبلولو نه وروسته يې هغوی ته د لمانځه تعليم ورکړ او هغوی ته يې د دې تأکيد وکړ چي يوازي لمونځ دی چي د خدای ﷻ په حضورکي د بنده د ټولو مشکلاتو، حاجاتو او تکليفونو څخه د نجات او راز او نياز ذريعه ده، الله تعالی ﷻ په قرآن کريم کښي خپلو بندګانو ته داسي امر کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حَـٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ ﴿٢٣٨﴾ ٢سورة

يعني د لمونځونو ساتنه کوئ.

داحکم دلمانځه د ظاهري او معنوي دواړو حيثيتونو په ساتنه مشتمل دی او د مسلمان د پيژندني دپاره دانبني مقرري دي:

وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾ ٦ سورة

يعني هغوي د خپلو لمونځونو ساتنه کوي.

ٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ ٧٠سورة

يعنی ځوک چي خپل لمونځ تل ادا کوي.

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ ٢٣سورة

يعنی او بريالي دي هغه خلک چي د خپلو لمونځونوساتنه کوي.

په خپله محمّد ﷺ ته امر کيږي چي ته پخپله هم لمونځ کوه او اهل او عيال ته هم د لمونځ کولو حکم کوه او په هغه لمونځ چي د هغه لمونځ په مکه مکرمه کښي دقيام په زمانه کښي ادا کول ډيرمشکل دي په پوره پابندۍ او مضبوطيا سره ټينګ اوسي الله ﷻ حکم وکړ.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱصْطَبِرْ عَلَيْهَا ﴿١٣٢﴾ ٢٠سورة.

يعني د خپل کور خلکو ته د لمانځه امر کوه او پخپله هم په لمانځه باندي پابند اوسه.

لمونځ بايد ځنګه وي؟ وي ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَقُومُواْ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

یعنی او د الله ﷻ په حضور کي په ادب سره ودریږئ.

دارازستاینه اوتعریف وشو.

ٱلَّذِينَ هُمۡ فِي صَلَاتِهِمۡ خَـٰشِعُونَ ﴿٢﴾ ۲۳سورة

یعني کامیاب دي هغه مؤمنان چي په لمانځه کي خشوع او عاجزی کوي. حکم وشو!

ٱدۡعُواْ رَبَّكُمۡ تَضَرُّعًا وَخُفۡيَةً ﴿٥٥﴾ ۷سورة

یعني تاسو خپل رب په ډیره عاجزۍ سره او پټ پټ یادوئ.

وَٱدۡعُوهُ خَوۡفًا وَطَمَعًا ﴿٥٦﴾ ۷سورة

یعنی او خپل خدای ﷻ له ویري او امید سره یادوئ.

وَٱدۡعُوهُ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ﴿٢٩﴾ ۷سورة

یعني او خدای ﷻ بولئ په داسي حال کي چي یوازي د هغه د دین دپاره اخلاص کونکي یاست. له دې اجمالي نظر نه وروسته د لمانځه پرټولو مباحثو یو تفصیلي نظرضروري دی.

په اسلام کښي د لمونځ مرتبه: له اسلام څخه لمړی هم په نړۍ کښي کوم یو دا راز مذهب نه دی تیر شوی چي په هغه کښي لمانځه ته اهمیت نه وي ورکړه شوی لیکن له دی کبله چي هغه مذهبونه په خاصو خاصو قامونو او وختونو پوري محدود ؤ نو له هغو څخه په عملي ډول د لمانځه اهمیت ولاړ، لکه چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام نه وړاندي د نړۍ په هیڅ یو مذهب کښي د ننني لمانځه یعنی د خدای ﷻ په حضور کښي د عبودیت اقرار او د هغه حمد او ثنا ته یو واضح او معین او تأکیدي حیثیت حاصل نه دی یعنی د کوم یو مذهب د پیروانو بلکه د ملهمانو د عمل ځخه هم د لمانځه دا صورت نه څرګندیږي او نه لکه څنګه چي تیرشول، د قراٰن له مخي په نړۍ کښي کوم داسي پیغمبر نه دی راغلی چي هغه ته دي د لمانځه حکم نه وي ورکړ شوی، او هغه د لمانځه تاکید نه وي کړی، مګر موجوده حیثیت دا دی چي پرته له اسلام ځخه لمونځ په بل هیڅ کوم یو مذهب کښي په څرګند او واضح او مؤکد صورت کښي باقي نه دی پاته شوی او د دې کار سبب دا دې چي له دې کبله چي محمّد ﷺ نړۍ ته د خاتم الانبیاء او قراٰن مجید د خاتم الکتب السماویه په حیث راغلی دی نو دې الٰهي فریضې ته د اسلام په کامل دین کښي یو داسي منظم او واضح او مؤکد او څرګند صورت ورکړشویدی چي هغه ترقیامته پوري په نړۍ کښي قایم او باقي پاته شي.

لمونځ د اسلام هغه فریضه ده چي له دې فریضې هیڅ کوم یو متنفس مسلمان هم تر ځو چي د هغه هوښ او حواس باقي او په ځای وي په هیڅ حالت کښي نه شي معاف کیدلای ، په قراٰن مجید کښي د سلو وارو ځخه ډیر د لمانځه تعریف او ستاینه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د په ځای او ادا کولو کښي سستی او تنبلي او کاهلي د نفاق علامه او د لمانځه پریښول او نه کول د کفر نخښه ښودل شویده.

لمونځ د هغي فریضې نوم دی چي د اسلام سره یو ځای او ملګری پیدا شوی او تکمیل یې د قدس په هغه شبستان کښي وشو چي په خلګو کښي د معراج په نوم یادیږي.

په اسلام کښي لمړی فرض ایمان او د ایمان لوازم دي ، او د ایمان نه وروسته دوهم فرض لمونځ دی لکه چي د سورة روم په څلرمه رکوع کي لمړی دا حکم ورکړشو.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ﴿٣٠﴾ .٣سورة

یعنی خپل مخ د هرڅه څخه وګرځوه د توحید په دین یې سم کښیږده هم هغه د الله فطرت چي په دغه فطرت هغه خلګ جوړ او پیدا کړیدي.

دینه وروسته دوهم ځل دې سره ملحق حکم دا دی :

وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ .٣سورة

یعنی او لمونځ قائم وساتئ او له مشرکانو څخه مه کیږئ .

له دې پاک آیت څخه خو یو د توحید او ایمان نه وروسته له ټولو مهم شی لمونځ ثابتیږي او بله ورڅخه دا خبره معلومیږي چي د لمونځ د پریښوولو په صورت کښي په کفر او شرک کښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګرفتاره کيدلو ويره ده، او دا ځکه چي ترڅو موږ د زړه کيفيت د دبادنيو اعمالو په ذريعه زيات او ډير نه کړو نو پخپله د هغه کيفيت سره د هغه کيفيت د زائل کيدلو ويره ملګرې اوسيږي، همدا سبب دی چي حضرت محمّد ﷺ به تل د لمونځ په اهميت ډير زور کاوه او د لمونځ د تارک او نه کوونکي په خصوص کښي به يې د شرک او کفر ويره ښکاره کوله.

لکه حضرت محمّد ﷺ چي وويل:

"لمونځ د دين ستن ده."

او لکه څنګه چي د ستنی په لويدلو او ليري کيدلو عمارت او ودانۍ غورځيږي همدغه راز د لمانځه په نه کولو او پريښودلو د زړه دينداري هم رخصت کيږي په هغه وخت کښي چي د طائف يو وفد (هيئت) او جرګه مدينې منورې ته راغلله او د روغي په خبرو اترو يې پيل وکړ نو دغي جرګې د لمانځه او جهاد او صدقاتو څخه د ځانونو د مستثنٰی کولو غوښتنه وکړه، حضرت محمّد ﷺ د دوو وروستيو خبرو يعني جهاد او صدقاتو څخه هغوی مثتثنٰی کړل ليکن د لمانځه په خصوص يې وويل:

"په کوم دين کښي چي د خدای په حضور سر ټيټول نه وي په هغه دين کښي هيڅ خير نشته"

حضرت محمّد ﷺ دا هم ويلی دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

”لمونځ د زړه رڼایي او روښانتیاده“

او په خپل خصوص کښي یې ویلي دي:

”لمونځ زما دسترګو سوړوالی دی“

په یوه تمثیل کښي یي وویل:

”انسان تل په اور کښي سوځیږي او په لمانځه دغه اور مړکیږی دا اور د ازل د محبوب د هجر او فراق اور دی، او لمونځ هغه صفا اوبه دي چي دغه اور وربان‌دي مړ کیږي“

حضرت محمّد ﷺ وویل چي:

”د کفر او ایمان په منځ کښي امتیاز او بیلونکی شی یوازي لمونځ دی“

او دا ځکه چي ایمان او کفر دواړه د انسان د باطني حالت سره تعلق لري چي اظهار یې یوازي د اعمالو په ذریعه کیدلای شي د مسلمان هغه عمل چي په ورځ کښي یې څو واره خلګو ته د لیدلو موقع په لاس ورځي یوازي او یوازي لمونځ دی.

لکه څنګه چي مو مخ کښي وویل لمونځ د ایماندارو یوه فریضه ده نو لازم دی چي لمونځ کوونکی لمړی دایمان په معنٰی ښه پوه او خبر وي:

د ایمان معنٰی یقین او باور دی، یقین او باور تر هغو پوري نشی پیدا کیدای څو د الفاظو په معنٰی و نه پوهیږو، نو ضرور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چی په معنٰی د کلمۀ طیبې او آمنت بالله او په معنٰی د لمانځه ځان پوه او خبر کړو.

ایمان اقرار کول دي په ژبه سره او په هغه باندي تصدیق کول دي په زړه سره نو اقرار به کوي په ژبه چي

"لآ اِلٰهَ اِلاّ اللّٰهُ مُحَمدٌ رَّسُوْلُ اللّٰه"

یعني نشته بل معبود برحق لائق د عبادت بیله یو الله ﷻ څخه او محمّد ﷺ په حقه سره د الله ﷻ رسول او استاذی دی. په دغه اقرار باندي به په زړه سره تصدیق کوي یعني دا اقرار به د زړه په صدق سره کوي. بیا به د زړه په صدق سره دا اقرار کوي:

اٰمَنتُ بِاللّٰه وَمَلٰئِکَتِه وکُتُبِه وَرُسُلِه وَالیَوْمِ الاٰخِرِ وَالقَدْرِ خَیْرِه وَشَرِّه مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی وَالبَعثِ بَعدَ المَوْت.

ژباړه: یقین او باور لرم چي الله ﷻ یو(۱) دی شریک نلري په ذات او په صفاتو کښي او باور لرم پر ملائکه ؤ چي د الله تعالٰی معصوم بندګان دي نورانی دي له نوره پیدا دي د الله تعالٰی د اوامرو اطاعت کوي او سرکښي نه کوي، او باور لرم پر رسولانو د الله ﷻ چي هغوی په حق سره الله را استولي، څه چي هغوی ویلي هغه رښتیا دي، هغوی له نبوت نه مخکي او وروسته معصوم دي، شمیر یې یو سل او څلېرویشت زره (۱۲۴۰۰۰) کم و زیات دي، ایمان او باور لرم پر کتابونو د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالیٰ ﷻ چي ځلور(۴) کتابونه دي انجیل، زبور، تورات او آخر کتاب قرآن مجید دی چی پر خاتم الانبیاء محمّد بن عبدالله نازل شوی او تر قیامته له تحریفه محفوظ دی ، ایمان او باور لرم د آخرت پر ورځ چي د سور له دوهمه پوکه وروسته چي د مخلوقاتو د اعمالو د حساب او موازنې ورځ ده، او باور لرم چي خیر او شر او د هغه اندازه د الله ﷻ له طرفه دي، او باور لرم په پاڅون وروسته له مرګه د سور له دوهم پوک سره.

ځرنګه چي مخ کښي مو وویل چي په اسلام کښي له توحید نه وروسته لمونځ فرض دې او دلمانځه ادا کول د هر مسلمان د زړه معراج او د خپل خدای ﷻ راز او نیاز دی نو ضرور دی چي په بشپړه پاکۍ او تطهیر سره و خپل رب ته ودرېږو الله ﷻ فرمایي:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمۡتُمۡ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغۡسِلُواْ وُجُوهَكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ إِلَى ٱلۡمَرَافِقِ وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ ﴿٦﴾

یعني ای د ایمان څښتنانو کله چي لمانځه ته پاڅیږئ نو ووینځئ تاسي مخونه خپل او لاسونه خپل تر څنګلو پوري (سره له څنګلو) او مسح وکړئ تاسي پر سرونو خپلو او ووینځئ تاسي پښې خپلي تر پړکیو پوري (سره له پړکیو) ۵ سورة

اودس: د لمانځه لمړی فرض د اودس تازه کول دي، پخپله په اوداسه کښي ځلور فرضونه، لس سنتونه، شپږ مستحبات،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه آداب، شپږ نفلون او اته منهيات موجود دي چې هر يو يې ځانته تفصيل لري.

د حضرت جابرؓ څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ فرمائيلی دي چې د جنت کيلي لمونځ دی او د لمانځه کيلي اودس دی

[مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

له حضرت عمر بن خطاب ؓ څخه نقل دی چې رسول الله ﷺ فرمائيلي دي، کوم مسلمان چې په ډيره ښه طريقه سره اودس وکړي او له هغه نه پس د الله ﷻ د توحيد اقرار وکړي چې الله ﷻ د عبادت لائق او هيڅ يو شريک ورسره نشته، او شهادت ورکړي چې محمّد ﷺ په حقه سره د الله تعالٰی بنده او رسول دی يعني: اَشهَدُاَنْ لآاِلٰهَ اِلّآاللّٰهُ وَحدَهُ لاَ شَرِيکَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًاعَبدَهُ وَرَسُوْ لُه ووايي د جنت دروازې ورته خلاصي شي په کومه دروازه چې غواړي جنت ته داخليدای شي.

[مسلم شريف، مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

د احاديثو په کتاب کښې د اودس نه وروسته د دغه دعا د ويلو فضليت هم بيان شوی دی:

اَللهُمَّ اجعَلَنِی مِنَ التوابِينَ وَجعَلَنِی مِنَ الْمُتَطَهِرِينَ وَ جَعَلَنِی مِن عِبَادِکَ الصالِحِين.

همدارنګه د مشکوة شريف د لمړی جلد د طهارت په باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښې د اودس نه پس د دغه دعا فضیلت هم بیان شوی دی:

اَللّٰهُمَّ کَمَاطَهَّرتنا بِالْماءِ فَطَهِّرنامِنَ الذُّنُوبِ، اَشهَدُاَن لا اِلٰهَ اِلا اللّٰهُ وَحدَهُ لاشَرِيكَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

د اودس فرضونه:

(۱) د ټول مخ پریمنځل دیوه غوږ د نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پورې او د تندی د ویښتانو د شنه کیدو له ځای څخه بیا د زنې لاندی د ویښتانو د شنه کیدو تر ځای پوری.

(۲) د لاسو پریمنځل تر څنګلو پوری.

(۳) د سر د ځلرمې برخې مسح کول.

(۴) د پښو ویځل د پُنډیو سره.

د اودس سنتونه:

(۱) د اودسه په شروع کښې بِسمِ اللّٰهِ الرحمٰنِ الرحِیم ویل.

(۲) مخکې له هغه چې په لوښي کښې لاسونه د ننه کړی د دواړو لاسونو پریولل تر مړوندو پوری.

(۳) مسواک وهل، که مسواک نه ؤ د شهادت په ګوته سره د غاښو وینځل هم کفایت کوی.

(۴) په خوله اوبه لغړول او غړغړه کول.

(۵) په پوزه اوبه سوږل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦) په هغه لامده لاس چي د سرمسح په شوي وي د غوږو مسح کول.

(۷) د ږيري خلالول د لاس په ګوتو سره چې ږيره ګڼه نه وي ځکه چي د ګنی ږيری خلالول فرض دي.

(۸) د ټول سر مسح او دغاړی مسح کول، همدارنګه د پښنو د ګوتو خلالول که د پښنو ګوتي يو پر بل مښتي وي نو خلالول يې د لاس په خمچه ګوته سره فرض دي.

(۹) استنجاء وهل د چول په ډبره يا په لوټه يا ريګ يا پنبه يا هر هغه شی سره چه د پنبه له جنس څخه وی.

(۲۱) استنجاء وهل په اوبو سره که اوبه موجودی وي په داسی شرط سره که نجاست د راوتلو له ځای څخه تر يوه درهم لږ وي او که نجاست له يوه درهم تر انداز زياد وی نو بيا استنجاء واجب ده، که نجاست د مقعد څخه پرته نور بدن د يوه درهم په اندازه مردار کړي نو بيا استنجاء وهل فرض دي.

د اودس مستحبات:

(۱) د اودس نيت کول.

(۲) د اندامونو پرله پسي پريولل.

(۳) په راسته اندامو شروع کول.

(۴) په هغه ترتيب چي په قرآن کي ذکر شوي د اندامو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پریمنځلو رعایت کول.

(۵) د لاسونو او پښو د پریللو په وخت کي د ګوتود سرو څخه شروع کول.

(٦) د غاړی مسح کول په نویو اوبو سره (دغاړی د مسح په وخت کښي باید ګوتی کښته د ستونی خواته راکش نه کړه شي).

د اودس آداب:

(۱) د اودس تازه کولو په وخت کښي پرته له هغو دعاګانو چي په احادیثو کښي ذکر شویدي باید نوري هیڅ خبري و نه شي او د هر اندام پریولل ځان ته دعا لري.

(۲) په خوله او پوزه په راسته لاس سره اوبه لغړول او په چپه لاس سره د پوزي سوغل.

(۳) د اودس تازه کولو په وخت کښي پر لوړ ځای کښیناستل چي د اودس د استعمال شوو اوبو څاڅکی پر جامو او بدن و نه لګیږي.

(۴) که عذر نه وي د لمانځه د وخت ترمخ اودس تازه کول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي قبلې ته مخامخ کښینستل.

(٦) د پریوللوپه اول وار د اندامونو موښل.

(۷) اودس د بل چا د کمک نه پرته تازه کول.

د اوداسه نفلونه شپږ دي:

(۱) د هر اندام د پریوللو په وخت کښي هغه دعا ویل چي په حدیث کي راغلې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) د ضرورت د رفع کولو ځای (بیت الخلاء) ته د ورتګ په وخت کښي په کیڼه پښه داخلیدل او د را وتلو په وخت کښي په راسته پښه راوتل.

(۳) پر مځکه یا دیوال باندي د لاس موښل.

(۴) د بیت الخلاء څخه د فراغت نه وروسته او د را وتلو نه مخ کښي د عورت پټول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي د ساعت، وښي، بنګړي او داسي نورو شیانو ښورول چي کوم ځای وچ پاته نه شي.

(٦) د ګوتو په ذریعه سره پر خښتګ اوبه پاشل.

د اودس منهیات اته دي:

(۱) د اوبو په استعمال کښي اسراف کول.

حدیث: عن عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه ان النبي صلی الله علیه وسلم مَرَّ بِسَعدٍ و هو یَتَوضا فَقَالَ مَاهٰذا السرَفُ یا سَعد؟ قَالَ افِی الوضُوء سَرَفٌ ؟ قَالَ نَعَم و اِن کُنتَ عَلٰی نَهرٍ جَارٍ.

[رواه احمد و ابن ماجة مشکوة ص ۴۷]

ژباړه: له حضرت عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه څخه روایت سویدی چي بېشکه نبی کریم صلی الله علیه وسلم پر حضرت سعد رضی الله عنه باندی را تیریدی په داسي حال کي چي ده (حضرت سعد رضی الله عنه) اودس تازه کاوه نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمائل دا څه اسراف دی ای

(c) ketabton.com: The Digital Library

سعده ؟ نو هغه ورته وويل ايا په اوداسه کی هم اسراف سته ؟ و يې فرمائل هو که څه هم پر جاری ویاله يې.

(۲) په چپه لاس سره خوله او پوزه پريولل.

(۳) په مسجد کښي اودس تازه کول، که په مسجد کښي د اودس تازه کولو دپاره ځای جوړ وي يا د اودس دپاره هلته لوښي موجود وي اودس تازه کول پروانلري.

(۴) په مردار ځای کښي اودس تازه کول.

(۵) بيله موزو پر پښو مسح کول ځکه چي دا عمل د شيعه ګانو او روافضو دی.

(٦) د استنجاء په وخت کښي خپل عورت بل چاته لوڅول.

(۷) په ښي لاس سره استنجاء وهل.

(۸) استنجاء وهل په هغه مايعاتو سره چي انسان يا پيری يا څارويو غذا يا شفا ورکوونکی وي، يا په هغه سره ضرر رسيږي او صفايي نه په حاصليږي.

د اودس تازه کولو طريقه: وروسته له استنجاء څخه به و قبلې ته مخامخ کښيني او دري (۳) ځله به لاسونه تر مړوندو پوری پريوينځي او د پريولو په وخت کښي به دا دعا ووايي:

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ والحَمدُ لِلّٰهِ عَلٰی دِينِ الاِسلامِ.

بيا به د مسواک وهلوسره دا دعا ووايي او دري واري به

(c) ketabton.com: The Digital Library

او به په خوله وغړوي:

اَللّٰهُمَّ اَعِنِی عَلٰی تِلاوَةِ الْقُرآنِ ذِکرِكَ وَشُکرِكَ وحُسنِ عِبَادَتِكَ.

بیا به درې ځله په پوزه او به سوڼ کړي او په چپ لاس به یې سوغ کړي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَرِحنِی رَائِحَةَ الجَنّةِ وِلاتُرِحنِیْ رَائِحَةَالنَّارِ.

بیا به لپه د اوبو ډکه او داسي به یې پرمخ واچوي چي اوبه پر مخ وبهیږي د تندي د ویښتانو د شنه کیدو د ځایه څخه بیا تر زني لاندي دویښتانو د شنه کیدو تر ځایه پوري او د یوه غوږ د نرمۍ د بل غوږ تر نرمۍ پوري او مخ به موږي او بیا دوهمه او دریمه لپه اوبه پر مخ واچوي او د مخ د پریولو په وخت کښي به دا دعا ووایي:

اَللهُمَّ بَیِض ُّ وَجهِی یَومَ تَبیَضُ وُجُوهٌ وَ تَسوَدُّ وُجُوهٌ.

نارینه ته ښایي چي د مخ پریللو په وخت کي ږیره ښه خلال کړي، بیا به ښی لاس له څنګلوسره ښه پریوینځي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اَعطِنِی کِتَابِی بِیَمِینِی وَحَاسِبنِی حِسَابًایسِیرًا.

بیا به کیڼ لاس په عین ترتیب د څنګلوسره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ لاَ تُعطِنِی کِتَابِی بِشَمَالِی وَلاَمِن وَرَاءِ ظَهرِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا د سر مسح کول په داسي ترتیب سره چي اوبه پر لاسو واچوي د دواړو لاسو د خمچو او دوو نورو ګوتو سرونه به یو ځای وموښلوي چي ټولي شپږ ګوتي سي او د هر لاس دوې پاته ګوتي (د شهادت او بټي ګوتي) به لیري ونیسي نو شپږ یو ځای سوي ګوتي د دواړو لاسو د اورغویو سره به پر تندي کښېږدي نو دواړه لاسونه به پورته پر سر کش کړي تر څټ پوري به یې ورسوي او بیرته به اورغوي د څټ څخه تر تندي پوري را کش کړی او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اَظِلنِی تَحتَ عَرشِكَ یَومَ لاَظِلُّ اِلاّ ظِلّ عَرشِكَ

په یاد ولره هغه چي د هر لاس هغه دوې ګوتي چي لیري نیول شوي وې و نورو تازه اوبو ته ضرورت نلري په هم هغو ګوتو غوږونه مسح کړئ یعنی د شهادت په ګوتو سره دغوږو قاتونه او په بټو ګوتو سره د غوږو شا ښه مسح کړئ او دا دعا به ووایې:

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ الذِینَ یَستَمِعُونَ القَولَ فِیَتبِعُونَ اَحسَنَهُ.

بیا د غاړی مسح کول په دې شکل چي د دواړو لاسونو د مابین درې ګوتي به په اوبو لندې کړي او د ګوتو چپ مخ به پر غاړه کښېږدي او بس، پورته یا کښته کشول یې لازم نه دی نو دا دعا به ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اَعتِق رَقَبَتِی مِنَ النارِ.

وروسته به ښی پښه له پنډیو سره دري ځله پریولئ او د لاس په خمچه ګوته به د پښې دګوتو مابینونه ښه خلال کړئ او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ ثَبت قَدَمَيَ عَلَى الصِرَاطِ يَومَ تَزِلُّ فيه الاَقدَامُ.

بیا به چپه پښه په عین ترتیب سره پریولي او داَ دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اجعَل ذَنبِی مَغفُوراًوسَعیِی مَشکُوراًوَ تجارَةً لَن تَبُوْرَ.

یادونه: په اوداسه کښي پورته ذکر شوي دعاوي که څه هم د (نورالایضاح) په حاشیه، د پښتو(معلم الدین) او د پارسي ژبي ایراني چاپ (رسالهٔ توضیح مسائل) کښي ذکر شویدی د اسلام د مقدس دین او د اودس د شرطونو او رکنونو څخه نه دی یوازي د الفاظو په لحاظ معتبر دي په دین پوري تړاو نلري او نه باید د دین جز وبلل شي، که څوک یې د اودس تازه کولو په حالت کښي و نه وایي هیڅ کوم تقصیر نشته.

که دچا پښې پټې وي موزې یې په پښو وي نو د لاس په ګوتو او تازه اوبوسره به یې مسح کړي چي تفصیل به یې وروسته راشي، کله چي اودس تازه او مکمل شو نو د اودس پر ځای دي ولاړ ودریږي او دا دعا دي ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللّهُمَّ اجعَلنِی مِنَ التوَّابِینَ وَاجعَلنِی مِنَ الْمُتَطَهِرِینَ وَ اجعَلنِی مِن عِبَادِكَ الصا لِحِینَ.

پر موزو مسح کول: د ځرمني جوړي شوي موزې یا داسي پُنډي او ټینګي جرابي چي د ځرمني تلي ورته لګیدلي وي او د درو یا ځلورو میلو په اندازه پیاده تګ پکښي وشي او و نه شلیږي مسح پرکول روا ده، بوټونه هم د موزو پشان دي خو شرط دا دی که بوټونه وي که موزې باید له ځرمني څخه جوړ او د پښو پُنډۍ (بوجلکي) پکښي پټي شي که پُنډۍ پټي نه کړي نو پر هغو بوټو او موزو مسح روا نه ده.

مسح کول پر موزو یا بوټو د فرض ادا کولو نه وروسته یوه سنت طریقه ده، یعني چي مکمل اودس تازه شي او د پښو پریوللو فرض ادا شي نو وروسته موزې یا بوټونه اغوستل او پرهغه باندي مسح کول جواز لري، د موزو اغوستل او مسح پر کول یوازی د اودس د تکمیل نه شرط نه دی بلکی د اودس د تکمیل نه مخکي یې هم اغوستلای شي او وروسته دی نور اودس وکړي، امام قدوری (رح) چي کامل اودس لیکلي دی مقصد یې جنابت دی یعنی که څوک جنوب ۇ لازم به اول اودس او بیا غسل کوي، وروسته د موزو اغوستل او مسح پر کول ورته روادي، د مسح شروع له بې اودسۍ نه وروسته ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسح کول پر موزو د مسافر د پاره دري ورځي او دري شپې او د مقیم دپاره یوه ورځ او یوه شپه تړاکل شویده یعني که مقیم د اودس له تکمیل نه وروسته موزې په پښو او وروسته له بې اودسی مسح پر وکړي نو د سبا تر دغه وخته پوري همدغه مسح کفایت کوي، که د خوب یا بل ضرورت په وجه اودس مات شي او موزې و نه ایستل شي نو د بیا اودس کولو په وخت کښې د پښو پریوللوته ضرورت نشته بلکه پر موزو مسح کول کفایت کوي او مسح د فرض ځای نیسي، همدارنګه که مقیم پر موزو مسح وکړه یوه شپه او ورځ یې تیره شوه او اودس یې هم پر ځای وو د مسح د وخت د پوره کیدو په لحاظ یې مسح ماته ده بیا اودس تازه کولو ته ضرورت نشته یوازي به پښې وینځي چي اودس تکمیل شی، عین حکم د مسافر هم دی خو یوازني تفاوت د وخت دی.

د مسح کولو طریقه ډیره آسانه ده، کله چي پسله مکمل اودس نه موزې یا بوټونه واغوستل شوه او محکمه شوه نو د راسته لاس ګوتي به په اوبو لندې کړي او د راسته پښې پر موزه د موزې د پوزي څخه شروع د موزې پر ټول مخ راکش کړي بیا به د همدغه لاس ګوتي لندې کړي د موزې د پندي څخه و لوړ طرف ته کش کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغه ترتیب به د چپ لاس په ګوتو د چپې پښې موزه مسح کړي، که د چا موزه یا بوټ دومره څیري وو چې د پښې د درو ګوتو په انداز د پښې پوست ورڅخه معلومیدی نو پر هغه مسح روا نه ده، همدارنګه که بوټ یا موزه څیري وه او اوبه ورننوتلې او پښه په لنده شوه نو مسح ماته شوه، که پر موزو مسح شوي وه او د غسل ضرورت پیدا شو د غسل په وخت کښې پښی لوڅې کړي او د نور بدن غسل یې وکړ صحت نلري او غسل نه صحیح کیږي، ضرور به موزې باسي په ښه توګه سره به غسل کوي بیا به موزې په پښو کوي او مسح به پر کوي.

تیمم: که چیري د چا اودس نه وو او اوبه هم د یوه مایل (میل) په اندازه ورڅخه لیري وي یا د وخت د کموالي په سبب اوبو ته رسیدلی نه شو ، یا مریض وو او د اوبو استعمال ضرر ورته رساوه یا سلواغه، رسۍ او نور اسباب ورسره نه وو چې د څاه یا ډنډڅخه اوبه راوباسي، یا د دښمن ویره ورسره وه، یا د درنده ګانو ویره ورسره وه، یا اوبه ورسره وې خو هغه د څښلو وې خو په دښت کښې وو د تندي او هلاکت څخه د ساتلو په خاطر یې په هغه اودس نه کاوه نو تیمم وهل په پاکه خاوره د اودس حکم لري.

په تیمم کښې نیت کول فرض دی چې وایې به (نیت کوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه له اخلاصه تیمم وهم په پاکه خاوره چي عبادت راته روا شي) بیابه دواړه لاسونه د ښنګلو سره لوڅ کړی او د دواړو لاسونو ګوتي او خپړي به پر خاوره باندي ووهي او بیا به دواړه لاسونه یو د بل سره داسي وڅنډي چي د خپړو مخ د ځمکې خوا ته وي نو اول به په دواړو لاسونو مخ مسح کړي لکه په اوبو چي یې وینځي، د مخ د مسح په وخت کښي احتیاط په کار دی چي هیڅ ځای بیله مسحي پاته نه شي؛ دوهم ځل به بیا په عین شکل ګوتي او خپړي په پاکه خاوره ووهي او په لمړني ترتیب به یې وڅنډي نو اول به ښی لاس په کیڼ لاس سره او بیا به کیڼ لاس په ښي لاس سره مسح کړي او بیا به د یوه لاس ګوتي د بل لاس په ګوتو کښي داخلي کړي.

احتیاط په کار دی چي د تیمم په وخت کښي ساعت، بنګړي، وښي او داسي نور شیان لیري کړي، که څه هم تیمم د جنابت یا د حیض وي خو تیمم وهل باید په داسي شي سره وي چي د ځمکي له جنس څخه وي.

ټول هغه عبادات چي په اودس سره روا دي په تیمم سره هم روا دي، په کوموشیانو سره چي اودس ماتیږي په هغو سره تیمم هم ماتیږی، علاوتاً که پر اوبو قدرت پیدا شی نو تیمم ماتیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اودس ماتونکي: د اودس ماتونکې نهه (۹) دي:

(۱) د انسان له دوو لارو (مخ یا شا) د هري لاري څخه چي یو شی راووزي لکه نجاست، باد، ادرار یا داسي نور یا بیله دغو دوو لارو څخه د بل ځای څخه نجاست راووزي اودس ماتیږي، البته د مخي له خوا باد وتل اودس نه ماتوي.

(۲) په ډکه خوله قی (استفراق) وهل.

(۳) خوب کول ستوني ستغ یا په اړخ یا په تکیه سره.

(۴) په هغه لمانځه کښي چی رکوع او سجده ولري په زوره (قهقهه) سره خندل، د جنازې لمونځ چي رکوع او سجده نلري په قهقهه خندا سره فاسد کیږي خو اودس نه په ماتیږي.

(۵) لیونتوب.

(۶) بیهوښي.

(۷) داسي نشه چی بل ډوک نشی پیژندلای.

(۸) د ښځي او میړه شرم بازي.

(۹) که د انسان هر اندام د ژوري په ذریعه وزیبښل شي او ژوره له وینو ډکه شي.

همدارنګه که د چاخوله ویني شوه او لاړي یې توی کړي که وینه تر لاړو ډیره وه اودس مات شو، که وینه تر لاړو کمه وه او لاړي ډیري وي نو اودس نه ماتیږي، که دواړه سره مساوي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د احتياط په خاطر اودس تازه کول ښه کار دي.

که څوک په بی اودسي کښي شکمن سو او مخکي يې اودس درلودی نو اوس اودس وربانذی نشته.

د حيض بيان: حيض د بالغی ښځي له رحيم څخه د عادتيويني بهيدل دي يعني هره مياشت چي د ښځي د شرمګاه د ځای څخه عادتي وينه راځي حيض بلل کيږي چي موده يې دري ورځي او شپې او زياته موده يې لس ورځي او شپې ده.

که له ښځي څخه د وينو توئيدل تر درو ورځو او شپو کمه وه يا تر لس ورځو او شپو زياته وه نو دا حيض نه بلکه استحاضه (مريضی) ده.

حائضه ښځه به د خوړلو روژو قضا راوړي او د لمانځه قضا وربانذي نسته.

غسل: غسل هم د طهارت مهمه برخه ده چي دري قسمونه لري فرض غسل، واجب غسل او سنت غسل چي د هر قسم تفصيل به وروسته بيان شي.

غسل دري فرضونه او شپږ سنتونه لري:

(۱) دري واره د خولې پريولل په ښه ترتيب سره.

(۲) دري ځلي په پوزه اوبه سوښول.

(۳) يو ځل پر ټول بدن اوبه تويول چي ټول بدن لوند سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسل شپږ سنتونه:

(۱) ددواړو لاسونو پرېولل د بندو سره.

(۲) استنجاء وهل.

(۳) که پر بدن نجاست وي د هغه لیري کول.

(۴) د غسل کولو دمخه اودس تازه کول.

(۵) پر ټول بدن باندې دری ځله اوبه بهول.

(٦) د پښو پرېولل.

د غسل کولو طريقه: دغسل د مخه بايد ضروري حاجات رفع کړای سي او کوشش وسي چي بل څوک د غسل کوونکي عورت و نه ويني نو اول به استنجاء ووهي که څه نجاست پر بدن وي هغه به ليري کړي بيا به ښه اودس تازه کړي نو به پر ټول بدن اوبه توی کړي د بدن هر هغه ځای چي بې تکليفه اوبه ور رسيږي وينځل يې فرض دی لکه د غوږو شپيلۍ، د نو غار، د ورځو او بريتو پوست، د ږيري مابين، د ښځي دباندي فرج، لازم ندی چي ښځه ګوته دننه کړي، همدارنګه که ښځي سر اودلی نه وو نو د ټولو ويښتانو پرېمنځل يې فرض دی که يې کوڅۍ اودلي وې نو د کوڅيو د بيخ لندول کفايت کوي ځکه د غسل د پاره د کوڅيو سپړل حرج او تکليف دی، کومي ښځي چي د سر ټول ويښتان په کنډورو لړلي وي او د غسل په وخت کښي محضي اوبه پر تويوي اوبه د ويښتانو وبيخ ته نه رسيږي غسل يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحت نه مومي نو بيا د غسل د صحت دپاره د کوڅيو سپړل فرض دی، د غسل په وخت کښي که د چا غوږوالی په غوږ وي يا يې ګوتمۍ په ګوته وي يا يې د پوزي تته په پوزه وي ښورول يې ضرور دی چي د غوږواليو، ګوتمۍ او تتي پوست او سوريو ته اوبه ورسيږي، په نو کښي څو ځلې ګوته وهل ضرور دی، چي غسل صحت ومومي، که ستر ګوته اوبه ور دننه کړي ښه کار دی.

د غسل د ختميدو نه وروسته چي د غسل د ځای څخه ټوله اوبه ولاړي سي نو بيا به پښې پريولي او دا دعا به ووايي:

اَللّٰهُمَّ كَمَا طَهَّرتَنِی بِالْمَاءِ فَطَهِّرنِی مِنَ الذُّنُوبِ ط

وروسته به خپلي جامې (کالي) واغوندي او د جامو اغوستلو په وخت کي به دا دعا ووايي:

اَللّٰهُمَّ استُرنَا بِسَترِکَ الْجَمِيلِ ط

د غسل اقسام: فرض غسل، واجب غسل، سنت غسل.

(۱) فرض غسل : د حدث اکبر (جنابت) يا لويي بې اودسۍ څخه دپاکيدلو غسل فرض دی، د حدث اکبر د پيدا کيدو څلور سببونه دی:

(ا) چي مُني په شهوت سره له خپله ځايه جدا شي او دباندي را ووزي که په خوب کښي وي که په ويښه وي، که په بې هوښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره وي او که په هوبنې سره وي، که د جماع په ذريعه وي يا د غير جماع په ذريعه وي، که د تصور يا چرت وهلو په ذريعه وي يا په کومه بله طريقه وي.

(ب) ايلاج يعني چي د نارينه د خاص اندام سر د ژوندۍ ښځي په خاص اندام کښي ننوزي يا د ژوندي بني آدم که نر وي که ښځه د لويو بولو په ځای کښي ننوزي که مُني ورځه راووزي او که نه راووزي که دوی دواړه بالغ وه نو پر دواړو غسل فرض دی او که يو بالغ او بل نابالغ وو نو پر بالغ غُسل فرض دی.

(ت) چي ښځه له حيض څخه پاکه شي.

(ث) چي ښځه له نفاس څخه پاکه شي.

(۲) واجب غُسل: کوم کافر چي مسلمان شي او د کفر په وخت کښي غسل ورباندي اوښتی وي يعني داسي حالت ورباندي راغلی وي لکه پر مسلمان چي غسل فرض کيږي خو هغه لمبيدلی نه وي يا لمبيدلی وي خو په شرعی طريقه نه وي لمبيدلی نو اوس غسل ورباندي واجب دی.

(۳) سنت غُسل: د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په مذهب سنت غسلونه څلور دي.

(ا) د جمعې په ورځ د جمعې د لمانځه دپاره.

(ب) د دوو اخترو د لمانځه دپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ت) د حج د احرام د تړلو د پاره.

(ث) د عرفات په غره د عرفات په ورځ د دريدلو دپاره، مسلمان مړی په مسلمانانو لمبول فرض كفايي دی.

د لوی او مهربان الله ﷻ د احسان حمد او شكر ادا كوو چي اودس، تيمم، حيض، نفاس او د غسل احكام مو زده كړه او اوس په كامل طهارت سره د رب العزت په پاک حضور كښي دريږو او په لمانځه شروع كوو، د لمانځه شرائط، فرضونه، واجبات، سنتونه او مستحبات زده كوو.

د لمانځه شرطونه:

(۱) اودس تازه كول په پاكو اوبو سره يا د ذكرشوو عذرونو په وخت كښي په پاكه خاوره سره تيمم وهل.

(۲) د جامو (كالو) پاكي له مردارۍ څخه كه ډيره وي او كه لږ.

(۳) د هغه ځای پاكي چي لمونځ پر كيږي.

(۴) د بدن پاكي له بولو يا قاذوراتو څخه يا د هغه شيانو څخه چي د بولو او قاذوراتو سره مشابهت لري.

(۵) د عورت ستر، د نارينه عورت د نامه څخه تر زنگنو پوري دي، ښځه ټوله عورت ده بيله لاسو، مخ او پښو، د مينځي عورت د نارينه په شان دی علاوتاً شا او نس يې هم عورت دی.

(٦) د كعبي شريفي لور ته مخامخ دريدل كه څوک د مكې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریفي په حرم کښې وي نو مخ وکعبې شریفي ته ګرځول شرط دی.

(۷) د لمانځه نیت کول د زړه په صدق سره.

(۸) پیژندل د وخت دي یعني هر لمونځ ځانته ټاکلی وخت لري چه تفصیل به یې وروسته ذکر شي.

که چا یو له دغو اته (۸) شرطونو څخه یو شرط قصدًا یا سهوًا پریښود نو لمونځ یې نه صحیح کیږي.

د لمانځه فرضونه:

(۱) دلمانځه لمړی ﷲ اکبر ویل چې د تکبیر افتتاح، تکبیر اُولیٰ او تکبیر تحریمه په نومونو هم یادیږي.

(۲) قیام (ولاړه).

(۳) قرائت ویل.

(۴) رکوع کول.

(۵) سجده کول.

(٦) وروستی ناسته کول . که یو له دغو شپږ فرضونو څخه په قصد یا په سهوه سره پریښودل شي لمونځ فاسد سو نو بیرته به یې راګرځوي.

د لمانځه واجبات:

(۱) د الحمد لله سورة ویل تر آخره پوري.

(۲) د فرضو په لمړي دوو رکعاتونو، د وترو په ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعاتونو، د سنتو او نوافلو په ټولو رکعاتونو کښي د الحمد لله د سورة د قرائت وروسته متصل د قرآنکریم یو سورة ویل.

(۳) د لمانځه اوله ناسته په څلور رکعتیز او درې رکعتیز لمانځه کښي.

(۴) د څلور رکعتیز او درې رکعتیز په اوله ناسته کښي التحیات تر تشهد پوري ویل.

(۵) د سهار، ماښام، ماخوستن، جمعې او اخترونو په لمونځونو کښي د امام په لوړ آواز سره قرائت ویل.

(٦) د ماسپښین او مازدیګر په لمونځونو کښي په کراره (خفیه) سره قرائت ویل.

(۷) د وتر لمانځه په آخر رکعت کښي د الحمد لله او سورة د قرائت نه وروسته متصل دعای قنوت ویل.

(۸) د اخترونو په لمونځونو کښی د تکبیرونو ویل.

(۹) د السلام علیکم ورحمت الله په ویلو سره سلام ګرځول.

(۱۰) ټول ارکان په آرامي سره کول.

(۱۱) له رکوع وروسته سیده دریدل او د دوو سجدو په منځ کښي کم تر کم د یوه تسبیح په اندازه آرام کول چي دغه عمل ته طمانینه ویل کیږي او واجب دی. البحرائق شرح کنز الدقائق]

که چا یو دغو واجباتو څخه په سهوه سره پریښودل نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهوي سجده پر واجب شوه او که يې په قصد سره پرېښوده نو لمونځ يې نقصاني شو نو اعاده به کوي (بيرته به لمونځ له سره را ګرځوي، که اعاده ونکړي نو ګنهکار دي.

د لمانځه سنتونه:

(۱) برابرول د صف دي په بشپړه برابري سره چي نه د اړخ د ملګري مخ ته ولاړ وي او نه شاته.

(۲) له لمړي تکبيرسره پورته کول د دواړو لاسو دي چي نارينه به د دواړو ګوتوسرونه د غوږو د نرمۍ سره برابروي، او ښځه به د بټو ګوتو سرونه له اوږو سره برابروي.

(۳) مقتدی به متصل په امام پسي نيت کوي او لمړی ﷲ اکبر به وايي.

(۴) امام به تکبيرونه په دومره لوړ آواز سره وايي چي ورپسي ولاړ قوم يې واوري.

(۵) مستقيم دريدل د تکبير تحريمه په وخت کښي بيله کږولو سره د سر.

(٦) د نارينه دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي تر نامه لاندي نيول، د ښځي دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي پر ځګر باندي نيول.

(۷) په اول رکعت کښي سُبحَانَکَ اللهُمَّ تر آخره پوري ويل.

(۸) د اولو رکعتو په شروع کښي اَعُوذُبِالله ويل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹) وړیسي بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیمِ ویل.

(۱۰) د ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ په آخر کښي آمِین ویل.

(۱۱) کله چي امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ ووایي مقتدی به رَبَنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره وایې، په ځاني لمانځه کښي دواړه سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنۡ حَمِدَهُ او رَبَنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره ویل.

(۱۲) په رکوع او سجده په دواړو کښي دري ځله تسبیح ویل.

(۱۳) پسله رکوع څخه مستقیم دریدل او کښېنستل د دوو سجدو تر منځ.

(۱۴) ایښودل د دواړو لاسو پر ورنو باندي په مابین کښي د دوو سجدو لکه د التحیات په حالت کي سره د غوړولو د چپه پښې او جګه درول د راسته پښې د نارینه دپاره، او پر ادمو (کناټو) کښېنستل د ښځي دپاره.

(۱۵) یوازي ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ترآخره پوري ویل د فرضو په آخرو دوو رکعتو او د ماښام د لمانځه په آخر رکعت کښي یعني د قرآنکریم بل سورة به نه ورسره وایي.

(۱٦) ټوله تکبیرونه د لمانځه ویل بیله تکبیر تحریمه څخه ځکه چي هغه فرض عین دی.

(۱۷) درودونه د اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِک تر آخره او دعا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا تر آخره پوري ويل.

که يو له دغو اووه لس سنتو څخه پاته شي کوم شی نه لازميږي مګر له سنتو څخه مخالفت دی او تارک د سنت ګنهکار دی.

د لمانځه مستحبات:

(۱) نارينه به د تکبير تحريمه په وخت دلاسو اورغوي له لستوڼي څخه را باسي.

(۲) په قيام (ولاړه) کښي يو ائي د سجدې ځای ته کتل.

(۳) ويل د پوره سورت دي په هر رکعت کښي.

(۴) په رکوع کښي يوازي د پښو ومخ ته کتل.

(۵) په ناسته کښي يوازي خپل ځګر ته کتل.

(٦) په سجده کښي يوازي د پوزي و نرمۍ ته کتل.

(۷) د سلام ګرځولو په وخت کښي خپلو اوږو ته کتل.

(۸) دفع کول د ټوخي او ارږمۍ په قدر د طاقت سره.

(۹) د ارږمۍ په وخت کښي خوله پټه ساتل.

(۱۰) نارينه به د رکوع په وخت کښي د لاسو ګوتي خلاصوي او زنګنونه به ټينګ نيسي خو ښځه به ګوتي نه خلاصوي او پر زنګنو به لاسونه ږدي.

(۱۱) تکبير ويل د مقتدي بيله مده (اوږدوالي) څخه.

(۱۲) د ملا هموارول په رکوع کښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳) په رکوع کښي سر برابرول د اوږو سره.

(۱۴) په سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ سره له رکوع څخه سر پورته کول او په ولاړه کښي سم او مستقيم دريدل.

(۱۵) د سجدې په وخت کښي به اول زنګنونه پر ځمکه لګوي بيا لاسونه خو د لاسو ګوتي به سره نښتِي وي بيا به پوزه لګوي بيا به تندہ لګوي نو د لاسونو په مابين کښي به سر په سجده ږدي.

(۱٦) ليري ساتل د بازو ګانو له تخرګو (بغلو) څخه.

(۱۷) ليري ساتل د نس له ورنو څخه لاکن ښځه به نس له ورنو سره او بازوګان له بغلو سره نښلوی.

(۱۸) د پښو ګوتي وطرف ته د قبلې برابرول.

(۱۹) په تکبير سره له سجدې نه سر را پورته کول.

(۲۰) په سجده کښي درې ځله يا پنځه ځله يا اوه ځله تسبيح ويل.

(۲۱) له سجدې څخه اول سر بيا لاسونه او ورپسې زنګنونه پورته کول.

(۲۲) کله چي له دوهمي سجدې څخه را جګ شې او ناسته کوي نو چپه پښه غوړول او ناسته وربانديې کول.

(۲۳) په ناسته کښي د لاسونو ايښودل پر ورنو باندي په خلاصو ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲۴) د سلام ګرځولو په وخت کښې په نيت کښې ولري هغه نارينه، ملائکه او صالح پيريانان چي و ښي او کيڼ طرف ته دي.

(۲۵) مسح کول دي د مخ په دواړو لاسو سره پسله سلام ګرځولو او دعا څخه.

اضافه تر دغو نور سنت او مستحب هم سته لکه دري ځله:

اَستَغفِرُ اللهَ او بيا اَللهُمَّ اَنتَ السلامُ وَمِنکَ السلامُ تَبَارکتَ يَاذَالجَلالِ وَالاِکرَامِ.

بيا دري ديرش ځله پر ګوتو:

سُبحَانَ اللهِ.

او درى ديرش ځله.

وَالحَمدُ للهِ.

او څلور ديرش ځله.

اَللهُ اَکبَر.

بيا وروسته آية الکرسي بيا:

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ

تر آخره پوري بيا معوذتين

(قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ او قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ)

تر آخره پوري ويل سنت او ډير ثواب لرى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چا له دغو سنتو یا مسحباتو څخه کوم یو پریښود هیڅ نه لازمیږي خو په کولوسره یې ډیر فضیلتونه شته او په نه کولو سره یې ثواب نشته.

د لمانځه مکروهات:

(۱) بیله عذره په لمانځه کښې چار زانو کښینستل.

(۲) د لاس په ګوتو د قرآن د آیتو شمیرل.

(۳) د سجدې په حالت کښې د ګیدړي په څیر بازوګان لیري نیول.

(۴) په لمانځه کښې یو خوا بل خوا کتل.

(۵) بیله عذره په لمانځه کښې سترګې پټول ځکه چې دا مشابهت دی له یهودو سره.

(٦) بیله ضرورت څخه د سجدې له ځایه د وړو ډبرو لیري کول.

(۷) کاهلي ایستل په لمانځه کښې.

(۸) اربړمی کښل په لمانځه کښې، لازمه ده د اربړمی په وخت کي خوله پټه کړي که یې د اربړمی د مخنیوي طاقت نه وو نو که راسته لاس پرخوله ونیسي یا خول په لستوڼي پټه کړي هم باک نه کوي.

(۹) بازي کول په لاس، په ژبه او کالو سره یا د کالو پیچل په ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) کله چي صف (قطار) کښې ځای وي او څوک شاته یوازي ودریږي.

لمونځ کوونکي ته لازم دی چي له ذکر شوو مکروهاتو څخه ډډه وکړي

د لمانځه مفسدات: د لمانځه مفسدات څوارلس دی.

(۱) غاړي تازه کول دي بیله عذره.

(۲)عطس (نږی) کوونکی ته د لمونځ کوونکي ځواب یَرحَمَکَ الله ویل.

(۳) فتح ورکول غیر له خپل امام څخه.

(۴) که د لمونځ کوونکی نه چا وپوښتل چي بیله معبود خدای ﷻ څخه بل خدای سته؟ که لمونځ کونکی په ځواب کي کلمه ورته وویل نو لمونځ فاسد شو که اعلان وي چي زه په لمانځه کښې یم نو لمونځ نه فاسد کیږي.

(۵) د اندام د څلورمي برخي لوڅوالی دی.

(۶) له زوره یا غصې څخه په زوره ژړل ، که له یاد څخه د جنت یا دوږخ وي نو بیا لمونځ نه فاسدیږي.

(۷) په لاس یا په ژبه سره د سلام ځواب ورکول.

(۸) که ترتیب د قضاء شوي لمانځه ساقط شوی نه وي او په لمانځه کښې وریپیا د شي.

(۹) عمل کثیر (ډیر کارکول په لاس یا په بل شی سره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) خبري کول په قصد يا په سهوه سره.

(۱۱) خوړل يا چښل.

(۱۲) په لمانځه کي آه يا اُوف ويل.

(۱۳) په لمانځه کښې په قهقه سره خندل.

(۱۴) په لمانځه کښې بيهوښه کيدل.

دا ټول عملونه لمونځ فاسدوی، لازم دی چي لمونځ کوونکی له مفسداتو څخه ځان وساتي او که څوک په قصد يا په سهوه سره يو له دغو اعمالو څخه وکړي نو لمونځ يې فاسدسو بيرته راګرځول يې واجب دی.

د سهوې سجدې: که په لمانځه کښې سهوًا يو له فرضو څخه وځنډيږي يا کوم واجب په سهوه سره پاته شي نو په لمونځ کوونکي واجب دی چي د همغه لمانځه په آخر کښې په وروستۍ ناسته کښې له تشهد څخه وروسته په ښي طرف سلام وګرځوي او په اللّٰهُ اکبر ويلوسره سجدې ته ولاړشي او دوې سجدې وکړي په هره سجده کښې به خپل تسبيحات ووايي بيا به دوه درودونه.

اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِکْ.

او وروسی به دعا داَللهُمَّ رَبَّنَا .

ترآخره پوري ووايي نو اول به پر راسته طرف سلام وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا به پر چپ طرف سلام وګرځوي نو د لمانځه څخه خارج شو او د سهوي سجدې هم وشوې.

د لمانځه لفظي ترجمه: د لمانځه نیت: د نیت معنٰی د زړه اراده (ارادة القلب) ده خوهغه څه چي د لمانځه نه مخ کښي ویل کیږي نیت بلل کیږي چي هغه د زړه د ارادې ترجماني کوي داهم باید پیاد وساتو چي که څوک په خوله نیت ووایي خو د زړه اراده یې نه وي نو نیت یې صحیح نه دی همدارنګه د چا چي په زړه کښي اراده صحیح وي خو په خوله چي څه وایي په هغه کښي سهوه شي او لمونځ په همدغه نیت وکړی لمونځ یې صحیح دی ځکه چي اعتبار د زړه ارادې ته ورکول کیږي نه هغه څه ته چي په ژبه ویل شوی وی، دا دلیل د مجدد الف ثاني (رح) په [مکتوبات امام ربانی] کښي لیدل شوی اوڅرنګه چي اوس د نیت په هکله ترجمه وړاندی کیږي نوځکه دلته یې لیکل ضروري اومناسب وګڼل شوه.

نَوَیتُ اَن اُصَلِي لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَیِ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اقتَدَیتُ بِهٰذَا لاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلی جَهَةِ الکَعبَةِ الشَرِیفَة.

نیت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وخت د سهار اقتدا مي ده په دغه امام پسې مخ مي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی پر لوري د کعبې شريفي.

که د جماعت لمونځ نه وو يوازي لمونځ وو نو دا نيت به وايي:

نَوَيتُ اَن اُصَلِی لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَيِ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ مُتَوَجِهًاالی جِهَةِ الکَعبَةِ الشَرِيفَة.

نيت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وقت د سهار مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

د سنت لمانځه نيت داسي دی:

نَوَيتُ اَن اُصَلِي لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَيِ السُنة فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اتِبَاعًا لِرَسُولِ الله مُتَوَجَهًاالی جِهَةِ الکَعبَةِ الشرِيفَة.

نيت کوم چي ادا کړم خاص الله لره دوه رکعته سنت لمونځ پدغه وخت د سهار کښي په اتباع د رسول الله مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

مسئله: په فرض لمانځه کښي تعين د وخت ضروری دی که وخت معلوم نه شي نو نيت صحت نلري او په سنت يا نفل لمانځه کښي دوخت تاکل شرط نه دی که وخت ذکر نشي هم صحت لري د ماسپښين، مازديګر او ماخوستن دلمونځونو په نيت کښي د رکعِتَين پر ځای اربع رکعَاتِ ويل کيږي چي د اربع معنٰی څلورده

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ماښام په لمانځه کښې ثَلاثَ رَکعَاتٍ ویل کیږي یعنی درې.

د ماسپښین په لمانځه کښې دهٰذَاالوَقتِ الفَجرِ پر ځای هٰذَاالوَقتِ الظهرِ ویل کیږي، د مازدیګر په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ العَصر د ماښام په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ الْمغرِبِ او د ماخوستن په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ العِشَاءِ ویل کیږي.

اَللّٰهُ اَکبَر

اَللّٰهُ تعالیٰ جل جلاله تر هر چا لوی دی.

سُبحَانَکَ اللهُم وبِحمدِکَ وَتَبَارَکَ اسمُکَ وَتَعلی جَدکَ وَلاَ الِهَ غَیرُکَ.

پاکي ده تالره خدایه او ښه ستاینه ده تا لره او مبارک دی نوم ستااو لوړه ده لويي ستا او نسته بل خدای بیله تا څخه.

اَعُوذُبِاللّٰهِ مِنَ الشَّیطٰنِ الرَّجِیمِ ط

پنا غواړم په الله سره له ترټل شوی شیطان څخه.

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیم ط

شروع کوم په نوم سره د الله تعالیٰ چي مهربان دی په دنیا کښې پر ټولو موجداتو او مهربان دی په آخرت کښې یوازي پر مسلمانانو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوْمِ
ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ
ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ
وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾

ټوله ستاينې (صفتونه) خاص الله ﷻ لره دي، چې پالونکی د عالمیانو دی (د خپل لوی حکمت له مخه)، ډېر زيات مهربان پوره رحم لرونکی دی، مالک د (ټولو امورو) د ورځې د جزا دی، خاص تا ته عبادت کوو، او خاص له تا څخه مرسته غواړو، وښيه موږ ته سمه لاره، د هغو کسانو لاره چې تا انعام پر کړيدی، نه دهغو کسانو لاره چې غضب پر کړل شويدی او نه لاره دهغو کسانو چې گمراهان دي.

آمين.

ربه قبوله کړې ځما دعا.

قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ
﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ﴿٤﴾

ورته ووايه چې الله ﷻ يو دی، الله بی نيازه دی، نه يې څوک زيږولی دی او نه د چا څخه زيږيدلی دی او نشته هغه ﷻ لره سيال هيڅوک.

اَللّٰهُ اَکبَر   الله ډېر لوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سُبْحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ (درې ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره.

سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَه

الله د هغه چا اوري چي د هغه ستاينه کوي

رَبَنَالَکَ الحَمدُ

زمونږ ربه! تا لره ستاينه ده.

اَللهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

سُبْحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ (درې ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره

اَللهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

اَلتحياتُ للهِ والصلوَاتُ والطَيبَاتُ اَلسلامُ عَلَيکَ اَيهَا النَبِيُّ وَرَحمَتُ اللهِ وَبَرکَاتُهُ اَلسلامُ عَلَينَا وَعَلى عِبَادِ اللهِ الصالِحِينَ.

قولی عبادات، بدني عبادات او مالي عبادات يوازي الله لره دي سلام دی وي پر تا اې نبي ﷺ او رحمت د الله او برکتونه د الله تعالٰی دي وي پرتا، سلام دي وي پر مونږ او د الله تعالٰی پر نيکو بندګانو.

اَشْهَدُ اَن لَّا اِلَاهَ اِلَّا اللهُ وَاَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

زه شاهد يم چي د الله نه پرته بل معبود نشته او شاهد يم چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د هغه ﷻ بنده او استاذی دی.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ عَلٰی اِبرَاهِيمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيْدٌ.

ای خدایه رحمت وکړې پر محمد ﷺ او پر اولاد د محمد ﷺ لکه تا چي رحمت کړیدی پر ابراهیم ؑ او پر اولاد د ابراهیم ؑ، په رښتیا چي ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویي.

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَابَارَكتَ عَلٰی اِبرَا هِيمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ.

ای خدایه برکت وکړې پر محمد ﷺ باندي او پر اولاد د محمد ﷺ باندي لکه څنګه چي تا برکت کړیدی پر ابراهیم ؑ او پر اولاد د ابراهیم ؑ باندي، په رښتیا چي ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویي.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَااٰتِنَا فِی الدُّنيَاحَسَنَةً وَّ فِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

ای خدایه زموږ ربه راکړې موږ ته نیک حالی په دنیا کښي او نیک حالي په آخرت کښي او وساتې موږ د دوږخ له اوره.

اَلسَّلامُ عَلَيكُم وَ رَحمَةُ اللهِ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلامتي او رحمت د الله تعالی دي وي پر تاسي.

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثنِيْ عَلَيكَ الْخَيرِ وَنَشكُرُكَ وَلاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّيْ وَنَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِق ط

ای الله موږ له تا مرسته غواړو له تا د ګنهونو بخښنه غواړو او ايمان لرو پر تا او پر تا هر څه سپارو او ستا ښه ثنا وايو او ستا شُکر ادا کوو، او ستا د نعمتو انکار نه کوو او ځان ګوښه کوو او پرېږدو هغه څوک چي ستا امر نه مني يوازي ستا عبادت کوو او ستا دپاره لمونځ کوو او تندی پر ځمکه ږدو او ستا خدمت ته مُنډي وهو او ستا په لور هڅه کوو ستا د رحمت هيله لرو او ستا له عذابه ويرېږو، رښتيا چي ستا عذاب په کفارو پوري تړلی دی.

اوس چي مو د لمانځه ثبوت په ګوته کړ، د اودس فرضونه، سنتونه، مستحبات، آداب، نفلونه، منهيات او د اودس کولو طريقه، مسح، تيمم، د اودس ماتوونکي، حيض، نفاس، غسل او اقسام يې، د لمانځه شرطونه، فرضيات، واجبات، سنتونه، مستحبات، مکروهات، مفسدات، د سهوی سجدې او دلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لفظي معنٰی مو زده کړه نو د ادا کولو په طریقه (اصل عمل) شروع کوو.

د لمانځه ادا کولو صحیح طریقه

د لمانځه له نیت کولو وروسته به ووایي:

"اَللّٰهُ اَکبَر" **او له** "اَللّٰهُ اَکبَر" ویلو سره به سم د دواړو لاسو بتې ګوتي د غوږو د نرمۍ سره برابري کړي نو به راسته لاس پر چپه لاس تر نامه لاندي و نیسي، ښځي به بتې ګوتي له اوږو سره برابري کړي او بیا به راسته لاس پر چپه لاس پر سینه باندي ونیسي، ښځو له په کاردی چي لاسونه له پوړني څخه د باندي راو نه باسي، نارینه به لاسونه له لستوڼي څخه را باسي.

د اَللّٰهُ اَکبَر ویلو وروسته چي لاسونه یې تر نامه لاندي یا ښځو پر سینه باندي ونیول نو دا دعا به ووایي:

سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَ بِحَمدِكَ وَ تَبَارَكَ اسمُكَ وَتَعَالٰی جَدُّكَ وَلا اِلٰهَ غَیرُكَ.

أَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿١﴾ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾ آمِينْ.

وروسته په متصل يو سورة د قرآنکريم ووايي کله چي سورة ختم شو بيا به د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره رکوع او په رکوع کښي به درې يا پنځه يا اوه ځلي سُبحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ ووايي نارينه به په رکوع کښي سر له ملا سره برابر نيسي د ښنو ګوتو ته به ګوري او دواړه زنګونونه به د لاسو په خلاصو ګوتو سره ټينګ نيسي، ښځې به هم سر د ملا سره برابر او د لاسو ګوتې به نه خلاصوي پر زنګنو به يې ږدي، کله چي له رکوع نه سر راپورته کړل سو سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ رَبَّنَالَكَ الْحَمدُ دي ووايي او د دغه کلماتو د ويلو په وخت کښي به د ستني په شان تر هغه وخته ولاړ اوسي چي د رکوع څخه د پورته کيدو په سبب د کالو لرزه آرامه شي، لکه مخکي چي ذکرشوه دغه عمل ته "طُمَانِينه" وايي او دغه قومه (ولاړه) سره له طمَانينې (آرام) واجب ده.

بيابه د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلوسره سجدې ته ولاړشي او په سجده کي به درې يا پنځه يا اوه ځلي دغه تسبيح ووايي "سُبْحَانَ رَبِّيَ الاَعلی" دسجدې کولو په وخت کښي به اول دواړه زنګونونه پرځمکه باندي کښيږدي، بيابه دواړه لاسونه په مښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوتو سره پرځمکه باندي په دومره فاصله سره کښېږدي چي تندي او پوزه په مابين کښي پرځمکه باندي کښېښول شي چي اول پوزه او بیا تندی پر ځمکه ولګول شي.

په سجده کښي په کار دی چي ګېډه له ورنو پورته او ځنګلي له ځمکی پورته او مټي له بغلو (تخرګو) څخه لیري ونیسي، ښځو ته په کار دی چي د نارینه بالعکس نس له ورنو سره او لاسونه د بغلو سره مښتي سجده ولګوي له سجدې نه وروسته د ''اَللّٰهُ اَکبَر'' په ویلو سره راپورته شي او د تشهد په توګه به کښیني دومره ځنډ په دغه ناسته (جلسه) کښي واجب دی چي د کالو حرکات آرام شي یا په اصطلاح د یوه تسبیح ویلو په اندازه، بیا به په بل'' اَللّٰهُ اَکبَر'' ویلو سره دوهمه سجده په عین توګه وکړي او بیابه د'' اَللّٰهُ اَکبَر'' په ویلوسره دوهم رکعت ته ولاړشي د لمړي رکعت په توګه به یې وکړي خو سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ به نه وایي له بِسمِ الله او اَلْحَمدُ لله سره به سورة پیل کړي.

کله چي د دوهم رکعت له دوهمي سجدې سر راپورته کړي نارینه به راسته پښه ودروي او پر چپه پښه به کښیني او لاسونه به په خلاصو ګوتو پر ورنو کښېږدي، ښځه به دواړي پښې راسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوري ته وباسي او پرځمکه به کښيني لاسونه به په مښتو ګوتو سره پر ورنو کښيږدي، دواړه نر او ښځه به د ناستي په وخت کښي خپلي سينې ته به ګوري او په اَلتَّحِيَّاتُ ويلو به پيل وکړي:

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ اَلسَّلامُ عَلَيكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ اَلسَّلامُ عَلَينَاوَعَلى عِبَادِاللهِ الصَّالِحِينَ اَشهَدُ اَن لاَّ اِلٰهَ اِلاَّ لِلّٰهُ وَاَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبدُهُ وَرَسُولُه.

که لمونځ څلور رکعته وي نو به سمدستي د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره دريم رکعت ته ولاړشي او دوه رکعته به نور په عين ترتيب سره وکړي، دفرض لمانځه په وروستو دوو رکعتونو کښي له اَلحَمدُلِلّٰه وروسته بل سورة نه ويل کيږي، ليکن د سنت او نفلو په ټولو رکعاتو کښي د لمړي دوو رکعاتو په شان له اَلحَمدُلِلّٰه وروسته سورة ويل کيږي.

کله چي د دوه رکعتيز، درې رکعتيز او څلور رکعتيز لمانځه په وروستۍ ناسته کښي اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدُهُ وَرَسُولُه پوري ووايي نو دغه درودونه او دعا دي ورسره ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وعَلى الِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّيتَ عَلى

(c) ketabton.com: The Digital Library

اِبرَاهِيمَ وَّ عَلٰى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ؛ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبرَاهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنيَا حَسَنَةً وَّ فِى الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

بيا به اول پر راسته اوږه دوهم پرچپه اوږه د اَلسَّلاَمُ عَلَيكُم وَّرَحمَةُ اللّٰهِ په ويلو سره سلام وګرځوي.

د سلام ګرځولو په وخت کښې به د هغه اړخ لمونځ کوونکي او ملائکې په نظر کښې ونيسي.

د لمانځه په ادا کولو کښې بايد لمونځ کوونکی د لمانځه متن په دومره کراره سره ووايي چې پخپله يې اوري او بل څوک يې نه اوري او د لمونځ کوونکي خوله او شونډې بايد د هر حرف او کلمې په ادا کولو سره وښوري ترڅو کلمات صحيح ادا شي.

اذان او اقامت

کله چې د لمانځه وخت داخل شي نو د هماغه وخت د لمانځه د ادا کولو له پاره اذان ضروري دی او د وخت د داخليدو ترمخه اذان کول صحيح نه دي او اذان او اقامت د عربي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاصو کلماتو ویل کیږي، له رسول الله ﷺ څخه روایت شوید ی ”که په بله ژبه یا د عربي ژبي په نورو کلماتو اذان او اقانت وشي که څه هم اوریدونکي له هغه څخه د اذان او اقامت مطلب واخلي درست نه دی“

مؤذن باید عاقل، بالغ او نارینه وي، د ښځي، لیوني او ماشوم اذان صحت نلري او هم مؤذن باید له بي اودسي څخه خلاص او په کامل تطهیرسره په یوه لوړ ځای ودریږي او مخ د قبلي خواته برابر کړي او د دواړو غوږونو سوري د شهادت په ګوتو بند کړي او په پوره طاقت او لوړ آواز د غه لاندني کلمات ووایي.

اَللّٰهُ اَکبَر (څلور ځلي)

اَشْهَدُ اَن الاَّ اِلٰهَ الاَّالله (دوه ځلي)

اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًرَّسُولُ الله (دوه ځلي)

حَيَّ عَلَی الصَّلاة (دوه ځلي ښي طرف ته)

حَيَّ عَلَی الفَلاح (دوه ځلي کیڼ طرف ته)

اَللّٰهُ اَکبَر (دوه ځلي)

لاَاِلٰهَ الاَّالله (یو ځل)

”د حَي علی الصلاة“ ویلو په وخت کي به مخ و راسته طرف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ګرځوي مګر چې سينه او پښې له قبلې څخه ونه ګرځي او د"حَي على الفلاح" ويلو په وخت کې به مخ و چپه لور ته ګرځوي، د سهار په اذان کي به د حَي علي الفلاح څخه وروسته اَلصلوٰةُ خَير مِنَ النوم دوه ځلي ووايي، اذان کوونکی به د جملې د پوره کولو وروسته دومره دمه وکړي چي اوريدونکي هغه جمله وروسته تکرار کړای سي ځکه چي رسول الله ﷺ فرمايي:

"اِذَاسَمِعَ اَحَدُکُم النِّدَاءَ فَليَقُل مَايَقُولُه الْمُؤَذِّنُ"

يعنی کله چي يو له تاسو څخه اذان واوري نو څه چي مُؤذن وايي هم هغه دی وروسته وايي.

د اقامت کولو همدغه طريقه ده خو په لاندي توګه د اذان سره توپيرلري:

(۱) اذان له مسجد نه د باندي او اقامت په مسجد کي دننه کيږي.

(۲) اذان په لوړ اواز سره او اقامت په عادي آواز سره ويل کيږي.

(۳) په اقامت کي له حي على الفلاح نه وروسته قَدقَامَتِ الصَّلَاةُ دوه ځلي ويل کيږي.

(۴) په اقامت کي په غوږو کي ګوتي نه نيول کيږي او په اذان کي په غوږو کي ګوتي نيول کيږي.

(۵)په اذان کي مؤذن د حي على الصلاة او حي على ا لفلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویلو په وخت کي راسته او چپه طرفونو ته مخ ګرځوي په اقامت کي مخ ګرځول نشته.

(٦) د اذان په ختم کي مؤذن او اوریدونکي دغه دعا وایي چي سنت ده:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاَةِ القَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدًانِ الوَسِیلَةَ وَ الفَضِیلَةَ وَ دَرَالدجَةَ العَالِیَةَ الرَّفِیعَةَ وَ ابعَثهُ مَقَامًا مَحمُودًانِ الَّذِی وَعَدتَّهُ اَنَّكَ لاَتُخلِفُ المِیعَادَ

په امام پسې په جماعت لمونځ کول

د جماعت په لمانځه کي ضرور دی چي یو له مقتدیانو څخه د مؤذن په صفت د امام تر شا په امام پسې اقامت وکړي او امام ته په کار ده چي پر مقتدیانو غږ وکړي چي صفونه برابر کړي او یو بل ته نژدې سي نو مقتدیان به هم د پښو ګوتي پر یوه خط سره برابری کړي او داسي به څنګ پرڅنګ سي چي څنګلي یې یو د بل سره مښتی وي کومه فاصله یې په مابین کي نه وي.

بیا به نیت وتړي او د الله اکبر په ویلو سره به لاسونه تر غوږو پوري اوچت کړي او تر نامه لاندي به یې ونیسي، مقتدیان به هم نیت وکړي د الله اکبر په ویلو سره به لاسونه ترغوږو پوري اوچت کړي او بیا به یې تر نامه لاندی ونیسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام او مقتديان به ټوله په کراره سره "سبحانک اللّهُمَّ" تر آخره پوري، اعوذبالله او بسم الله تر آخره پوري ووايي نو به مقتديان پټه خوله ودريږي او نور څه به نه وايي، که لمونځ د جهر وو نو دامام قرآئت ته به غوږ سي او د سجدې ځای ته به ګوري، امام به سورة فاتحه (الحمدلله) ووايي د "وَالَضَّالِّين" له اوريدو وروسته به مقتديان په خفيه سره "آمين"ووايي نوامام به له سورة فاتحې وروسته د قرآن شريف يو سورة يا څو آيتونه ووايي، له قرآئت وروسته امام د الله اکبر په ويلو سره رکوع ته ځي، مقتديان به هم د الله اکبر په خفيه ويلو سره د امام په متابعت رکوع ته ولاړشي، له رکوع وروسته به امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ ووايي او مستقيم به ودريږي خو مقتديان به په عوض کي رَبَّنَا لَكَ الحَمدُ ووايي د امام په متابعت به مستقيم ودريږي، دغه ولاړی ته "قومه" ويل کيږي نور د جماعت لمونځ به مقتديان په همهغه ذکر شوې طريقه کوي صرف په ولاړه کي سورة فاتحه او په قومه کي به سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَه نه وايي.

۱. د امام متابعت واجب دی مقتديان به په امام پسې متصل د لمانځه ارکان پر ځای کوي.

۲. مقتدي به له امام نه مخ کي قومې، رکوع او سجدې ته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځي او نه به د هغه نه مخ کي را پاځي.

۳. که مقتدي په لمانځه کي سهوه شي نو د سهوي سجده به نه کوي

۴. مقتدې به په جهري لمانځه کي د امام د قرآئت استماع کوي چي د غه استماع واجب ده.

لاحِق او مسبوق

لاحِق هغه لمونځ کوونکی مقتدی دی چي لمونځ يې له امام سره يوځای پيل کړی وي خو د څه عذر په وجه يو يا څو رکعتونه ورنه ولاړشي لکه په لمانځه کي چي ويده شي امام يو يا څو رکعتونه ورنه تير کړي او دی لا ويده وي يا يې اودس مات شي څو دی اودس تازه کوي څو رکعتونه ورڅخه تير شوي وي.

همدارنګه يو مقيم چي په مسافر امام پسې نيت وتړي نو هغه مقيم د امام څخه وروسته د پاته لمانځه په ادا کولو کي لاحق دی يا لکه څوک چي د يوه رکعت رکوع يا سجده د امام نه مخکي وکړي نو د دغه عمل په خاطر دغه رکعت بې کاره شو پس د دغه رکعت په اعتبار لاحق دی.

د لاحق د پاره ضرور دی چي اول هغه رکعتونه وکړي چي ورڅخه تير شويدي له هغه وروسته که دجماعت څه حصه پاته وي په هغه کي به شريک شي او که نه نو به خپل باقي لمونځ وکړي لاحق په خپل تيرشوي لمونځ کي د مقتدي په شان دی لکه څرنګه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقتدی قرآئت نه وايي همدغسي به لاحق هم قرآئت نه وايي ساکت به ولاړ وي، لکه څنګه چي د سهوي په صورت کي پر مقتدي د سهوي سجده نه واجبيږي همدغه راز پر لاحق هم نه واجبيږي.

مسبوق هغه مقتدی دی چي په جماعت کي د شريکيدو تر مخه امام يو يا څو رکعتونه ورڅخه تيرکړي وي، کله چي امام لمونځ ختم کړي نو مسبوق به سلام نه ګرځوي ولاړ به شي او تير شوي رکعتونه به پوره کړي.

مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي کوي لکه يوازي لمونځ چي کوي يعني قرآئت به هم وايي او که سهوه شي نو د سهوي سجده به هم کوي، مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي ترتيب کوي چي اول به ډک (سورة والا) او بيابه تش رکعتونه کوي او څومره چي يې د امام سره کړي وي د هغه په حساب به قعده (ناسته) کوي يعني د هغه رکعتونو په حساب چي کوم دوهم وو په هغه کي به اوله ناسته او چي کوم څلورم وو په هغه کي به وروستۍ ناسته کوي.

مثلاً: د ماسپښين په لمانځه کي د چا څخه درې رکعته تير شوي وي چي د امام سره شريک شو نو هغه به د امام د سلام ګرځولو په وخت کي سلام نه ګرځوي ولاړبه شي اوتير شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعتونه به داسي وکړي:

لمړی رکعت چي وکړي ناسته به وکړي او التحيات به تر عبدهُ و رسُوله ووايې نو به ولاړشي يو رکعت به ډک او بل رکعت به تش وکړي نو به آخره ناسته وکړي سلام به وګرځوي.

که يو سړی لاحق هم وي او مسبوق وی يعني څه رکعتونه ورڅخه تيرشوي وي چي د امام سره شريک شو او د شراکت وروسته هم څه رکعتونه ورڅه تير شي نو هغه ته په کاردی چي اول هغه رکعتونه وکړي چی دې پکښی لاحق دی يعنی چي د شراکت څخه وروسته ورڅه تيرشويدي نو د دغو رکعتونو په ادا کولو کي به دې ځان داسي بولي لکه د امام سره چي لمونځ کوي يعنی قرآئت به هم نه وايي او د امام د ترتيب لحاظ به هم ساتي، وروسته که جماعت باقي وو په جماعت کي به شريک شي او که جماعت باقي نه وو نور لمونځ به پوره کړي بيابه هغه رکعتونه پوره کړي چي دې پکښي مسبوق دی.

مثلاً: د مازديګر د لمانځه يو رکعت تيرشوي وو چي څوک پکښي شريک شو دغه رکعت لا تير شوي نه وو چي اودس يې مات شو کله چي يې اودس وکړ او بيرته راغی نو لمونځ ختم شوي وو، نو هغه ته په کار ده چي اول دا دری رکعته د مقتدي په شان وکړي قرآئت به نه پکښي وايي او بيا به هغه رکعت را

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځوي چي په جما عت کي د شريکېدو د مخه ورځه تيرشوي وو، هغه دری رکعتونه به عين هغه ترتيب وکړي چي امام کول يعنی قرآئت به نه وايي او د دريو رکعتو د اول رکعت وروسته به ناسته کوي ځکه چي دا د امام دوهم رکعت دی او امام قعده پکښي کړي ده، بيابه په دوهم رکعت کي قعده نه کوي، په دريم رکعت کي به بيا قعده کوي ځکه چي د امام څلورم رکعت دی او قعده يې پکښي کړيده، وروسته به هغه رکعت وکړي چه د شريک کيدو د مخه ورځه تير شوي وو خو په دغه رکعت کي به قرآئت هم وايي ځکه چي دی مسبوق دی او مسبوق به تيرشوي رکعتونه د ځانګړي لمانځه په شان کوي، ددغه رکعت په ختم کې به قعده هم کوي ځکه چي دده آخر رکعت دی.

په لمانځه کي د قرآن قرآئت

په لمانځه کي د قرآنکريم صحيح لوستل فرض دی چي هر حرف په خپل مخرج (د ادا کولو ځای) کي ادا شي د ء او ع، د ح او ه، د ظ او ز، د ذ او ض او د، د س او ث او ص بايد پوره توپير وشي.

که څوک څني حروف پوره نشي ادا کولای لکه د ح، خ او ه، ق او ک توپير نشي څرګندولای نو هغه ته د صحيح لوستلو مشق کول لازم او ضروري دی، که په صحيح لوستلو زحمت نه ګالي نو ګنهګار دی او يو لمونځ يې صحيح نه دی، که له زحمت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاللو سره سره يې هم د حروفو صحيح هجاء نه شواى کولاى نو هغه شرعًا معذور بلل شوى دى.

که څوک حروف صحيح ادا کولاى شي او په بې پروايي حروف په خپل مخرج کي نه ادا کوي نو ګنهګار او لمونځ يې نه صحيح کيږي.

کوم سورة د قرآنکريم چي په اول رکعت کي وويل شي که همهغه سورة په دوهم رکعت کي وويل شي څه حرج نشته لاکن بيله ضرورته دا عمل مکروه دى، ښه دى چي په هر رکعت کي په ترتيب سره جدا جدا سورة وويل شي يعني په کوم ترتيب چي په قرآنکريم کي سورتونه ليکل شويدي په لمانځه کي همهغه ترتيب مراعات شي، نه داسي چي په اول رکعت يو سورة وويل شي او په دوهم رکعت کي د هغه نه مخکي سورة وويل شي، په لمانځه کي قصدًا بې ترتيبه سورتونه ويل لمونځ مکروه کوي.

د اول رکعت د سورة نه د دوهم رکعت د سورة د آيتونو شمير بايد زيات نه وي، له سورة فاتحې وروسته على الاقل بايد درې آيتونه وويل شي.

کوم سورة چي شروع شي بيله عذره د هغه پريښودل او بل سورة شروع کول هم مکروه دى، که چا لمونځ نه وي زده کړى يا نوى مسلمان شوى وي نو هغه به په لمانځه کي د لمانځه تر زده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو پوري سُبحَانَ الله سُبحَانَ الله وايي.

على الاقل هر څوک بايد له "الم تر كيف" څخه تر "قل اعوذبرب الناس" پوري دا لس سورتونه ياد کړي او په لمانځه کي يې په ترتيب سره ووايي.

دوِتر لمونځ

وِتر واجب دي، د واجب درجه فرضو ته نژدې ده، قضا کول يې سخته ګناه ده، که قضا شي نو قضاراوړل يې ضروري حکم دی.

دوِترلمونځ درې رکعته دي، د دوهم رکعت په ناسته کي اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدَهُ وَرَسُولُه ويل کيږي اوبيا به دريم رکعت ته ولاړ شي له الحمد لله او سورة ويلو وروسته د الله اکبر په ويلو سره لاسونه تر غوږو پورته کيږي او بيا تر نامه لاندي نيول کيږي او دغه دعائ قنوت ويل کيږي:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثني عَلَيكَ الخَيرَ وَ نَشكُرُكَ وَ لاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّي وَ نَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِقٌ ط

د وِتر په درې واړو رکعتونو کي الحمد لله سره د سورته ويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي که په دریم رکعت کي د دعائ قنوت ویل هیرشو او له رکعت وروسته ور په یاد شو نو اوس دِ ي یې نه وایې کله چي لمونځ پوره کړي نو د سهوي سجدې دي وکړي.

که یې په هیره سره په اول یا دوهم رکعت کې دعائ قنوت ووایه نو اعتبار نلري په دریم رکعت کي به یې بیا وایي او د سهوي سجدې به هم کوي.

که د چا دعائ قنوت زده نه وي نو دا لاندي دعا دي ووایي:

اَللّٰهُمَّ رَبنا اٰتِنَا فِی الد نیَا حَسَنَةً وَّ فِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنا عَذَابَ النَّارِ

یا دي درې واري اَللّٰهُمَّ اغفِرلِی ووایي خو د دعائ قنوت یادول ضروری دي.

د جماعت د لمانځه فضیلت او تأکید

د جماعت د لمانځه په فضیلت او تأکید کي دومره احادیث رانقل شوي دي چي ټول سره یوځای شي یوه غټه رساله ورڅه جوړیږي له دغو احادیثو څخه معلومیږي چي د لمانځه د تکمیل د پاره جماعت ډیر ضروري دی ، رسول الله ﷺ هیڅکله جماعت نه دی قضا کړی، د ناروغۍ په حالت کي چي د تګ طاقت یې هم نه درلود د دوو کسانو پر اوږو یې لاس تکیه کړی او جماعت ته به حاضر شو او په جمع یې لمونځ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله تعالٰی ﷻ ګران استاذی او د بشریت پیشوا ﷺ به د جماعت پرېښوونکي ته سخت خوابدی کیده او داسي کسانو ته يې د سختي سزا خواهش کړیدی، بیشکه په محمدي شریعت کي د جماعت د لمانځه ډیر تأکید شویدی، کوم شی چي د لمانځه غوندي اهم عبادت تکمیلوي د هغه هم زیات اهتمام او پابندی په کار ده.

موږ دلته لمړی یو آیة لیکو چي ډیرو مفسیرونو د جماعت د لمانځه حکم ورڅخه اخستی دی او بیا په دغه متعلق د څو احادیثو ژباړه کوو:

الله ﷻ په سورة البقره کي فرمايي وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴿٤٣﴾

او تاسي رکوع کوي له رکوع کوونکوسره، ځيني مفسرين د رکوع تفسير په خضوع سره کوي نو ځکه د جماعت فرضیت نه ورڅخه ثابتیږي.

حدیث: د نبی کریم ﷺ څخه حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه داسي روایت کوي چي په جماعت سره لمونځ کول تر یوازي لمانځه اوه ویشت درجې زیات ثواب لري.

[مشکوة شریف ص ۹۵ اول ټوک]

حدیث: نبی کریم ﷺ فرمايلي دي چي تر یوازي لمونځ کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بل سره په جماعت لمونځ کول ډير ښه دی او له دوو خلکو سره په جماعت لمونځ بيا ډيرښه دی او جماعت چي هر څومره لوی او زيات وي نو په هغه اندازه سره د الله ﷻ محبوب او خوښ دی.

[مشکوة شريف ص۹۶]

حديث: انس بن مالک رضي الله عنه روايت کوي چي د بني سلمه د قبيلې خلکو اراده وکړه چي خپل مخکني کورونه پريږدي او د مسجدنبوی په خوا کي کورونه جوړکړی ځکه د هغوی کورونه له مسجد نبوي څخه ليري وه کله چي نبی کريم ﷺ خبر شو نو هغوی ته يې وويل چي ستاسي په راتګ کي و مسجد نبوي ته ډير لوی ثواب دی، نبی کريم ﷺ وفرمايل ايا تاسو د خپلو قدمو په ايښودلو کي چي پر ځمکه لګيږی د ثواب خيال نه کوي؟ ثواب يې نه بولئ؟ [مشکوة شريف ص۶۸]

فايده: لدغه حديث شريف څخه معلومه شوه څوک چي د هر څومره ليري ځای څخه مسجد ته راځي هغومره زيات ثواب لری بايد له فهمه ونه غورځول شي چي خپل مسجد حق لري که څه هم د جماعت لمونځ نه پکښي کيږي بيا دي هم ودغه نژدې مسجد ته ورشي اذان او اقامت دي وکړي او يوازي دي لمونځ وکړی.

[شامی احکام المساجد ص.۱۹۰ اول ټوک]

حديث: رسول الله ﷺ فرمايي څومره وخت چي د لمانځه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار کي تیر شي هغه ټول په لمانځه کي حساب دی.

حدیث: حضرت مرید اسلمي رضي الله عنه له رسول الله ﷺ څخه روایت کړی دی څوک چي د شپې په تیارو کي مسجد ته ځي هغوی ته زیری ورکړئ چي د قیامت په ورځ به د دوی دپاره پوره رڼا وي.

حدیث: له حضرت عثمان رضي الله عنه څخه روایت دی چي رسول ﷺ فرمایي څوک چي ماخوستن لمونځ په جماعت ادا کړي هغه ته به د نیمي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي او څوک چي د ماخوستن او سهار لمونځونه په جماعت ادا کړي هغه ته به د ټولي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي.

حدیث: له حضرت ابو هریره رضي الله عنه څخه روایت دی چي یوه ورځ رسول الله ﷺ وفرمایل چي زما په زړه کي راګرځي چي چا ته د لرګو د جمع کولو بل چاته د اذان او بل چاته د امامت کولو حکم ورکړم او پخپله د هغه خلګو په کورونو وګرځم چي د جماعت و لمانځه ته نه راځي نو د هغو کورو ته اور واچوم.

حدیث: له رسول الله ﷺ ارشاد دی چي که زما سره د ښځو او ماشومانو خاطر نه وای نو زه به په لمانځه کي مشغول شوي وای او خادمانو ته به مي امر کړی وای چي هغه څوک چي د جماعت لمانځه ته نه حاضریږي د هغوی کورونه سره د مال او متاع وسوځئ.

[صحیح مسلم]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماخوستن د لمانځه تخصیص په دغه حدیث شریف کې په دغه منظور شویدی چې دغه وخت د خوب او استراحت دی او خلک ټول په کورونو کې وي.

امام ترمذی (رح) فرمايي چې دغه مضمون ابن مسعود، ابوداود، ابن عباس او جابر رضي الله عنهما روايت کړيدی چی دا ټول جليل القدر صحابه دي.

د قضاشوو لمونځونو د بيا را ګرځولو طريقه

که له چاڅخه کوم لمونځ قضا شوی وي چې کله ور په ياد شی نو ژر دي يې وکړي بی سببه ځنډول يې سخته ګناه ده، که چا ژر قضا شوي لمونځ بيرته و نه کړ بلی ورځې يا بل وخت ته يې پريښود او د هغه وخت نه مخکې مړ شو نو غبرګه ګناه پرې پاته شوه، يو د لمونځ قضاء او بل د قضاء ژر نه ادا کول.

که دچاڅخه ډير لمونځونه قضاء شوي وي نو څو کولای شی ژر دي يې قضاء راوړي، دا ضروري نه ده چې د ماسپښين د لمانځه سره د ماسپښين لمونځ را وګرځوي يا د مازديګر د لمانځه سره د مازديګر لمونځ را وګرځوي، که د چاڅخه د ډيرو مياشتو يا ډيرو کلونو لمونځونه قضاء شوي وي د هغو په را ګرځولو کې دي هم جديت وکړي په يوه وخت کې دی دوه دوه يا څلور څلور لمونځونه کوي، که څه عذر نه وي نو د هرلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره دی یویو قضايي لمونځ را ګرځوي.

د قضايي لمونځ د راګرځولو د پاره څه خاص وخت نشته خو دومره احتياط بايد وشي چي مکروه وخت نه وي.

هغه وختونه چي لمونځ کول پکښي مکروه دی.

۱- د لمر راختو وخت.

۲- د غرمې (استواء) وخت.

۳-د مازديګر د لمانځه څخه وروسته تر لمرلويدو پوري.

که د چاڅخه په ټول عمر کي لمونځ نه وي قضاء شوی او س يو لمونځ ورڅه قضاء شو يا لمونځونه ورڅخه قضاء شوي وي خو هغه يې ټول را ګرځولي وي او اوس يو لمونځ پر پاته وي نو اول دی د هغه قضاء راوړي که نه نو فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، البته که قضايي لمونځ ورڅخه هيرشوي وو او د وخت فرض لمونځ يې وکړ وروسته قضايي لمونځ ورپياد شو نو اوس دی يې را وګرځوي، د وخت لمونځ چي يې کړی دی بيا يې راګرځول نشته همدارنګه که وخت دومره کم وو چي که قضايي لمونځ راګرځوي د وخت لمونځ ور نه قضاء کيږي نو اول دي د وخت لمونځ اداکړي او بيا دي قضايي لمونځ وکړي.

که د چا څخه يو يا دوه يا دري يا څلور يا پنځه لمونځونه قضاء شول او نور لمونځونه يې پر غاړه نه وه پاته يعني د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځو لمونځو پوروړی وو نو تر څو چي د دغو لمونځو قضاء يې راوړې نه وي د وخت فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، کله چي د دغو پنځولمونځو قضاء راوړي نو کوم لمونځ چي اول قضاء شوي وي اول به هغه کوي بيا دوهم بيا دريم بيا څلورم او بيا پنځم.

که چا د يوې ورځي پنځه واړه لمونځونه قضاء کړي وو نو هغه به اول د سهار د لمانځه قضاء راوړي بيا د ماسپښين بيا د مازديګر بيا د ماښام او بيا د ماخوستن، که يې په بل ترتيب وکړي صحيح نه دی بيرته به يې دوباره کوي. [والله اعلم بالصواب]

که د چا څخه شپږ يا د شپږو څخه زيات لمونځونه قضاء شوي وه نو هغه د دغو لمونځونو د قضاء راوړلو تر مخ د وخت فرض لمونځ کولای شي، کله چي د دغو لمونځونو قضاء راوړي نو ترتيب يې هم ضروري نه دی چي څرنګه يې خوښه وي هغسي دي يې اداکړي.

کله چي لمونځ کوونکی د شپږو قضاء لمونځو قضاء وکړي نو اوس بيا صاحب د ترتيب شو يعني که بيا د شپږو لمونځو څخه کم لمونځونه ور څخه قضاء شي نو په ترتيب به يې داسي راګرځوي لکه مخکي چي يې ذکر وشو.

که د چانه د وِتر لمونځ قضاء شي او بل لمونځ نه وي قضاء شوي نو تر څو چي ددغه وِتر قضاء را نه وړي د سهار لمونځ يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح کیږي، که یې د سهارلمونځ وکړ او وروسته یې د وِتر قضاء راوړه نو د سهارلمونځ به بیرته له سره کوي.

که چاپوازي د ماخوستن لمونځ کړی وو او ویده شو بیا یې د شپې د تهجد دپاره اودس وکړ او د ماخوستن وِتر یې وکړل او سهار ور پیاد شو چې د ماخوستن لمونځ یې بې اودسه کړی وو نو قضاء به صرف د ماخوستن د لمانځه راوړي.

قضاء صرف د فرضو او وِترو راوړل کیږي د سنتو قضاء نشته، البته که د سهار لمونځ د چاڅخه قضاء شوي وي که یې د زوال څخه مخکې راګرځوي نو سنت او فرض دي دواړه وکړي ځکه چې د سهار سنت مؤکد سنت دی، رسول الله ﷺ نه په سفر کې د سهار سنت پرې ایښي دي نه په حضر کې؛ که څوک وروسته له زوال څخه د سهار د لمانځه قضاء راوړي نو صرف فرض دي وکړي.

که د سهار د لمانځه وخت دومره کم وو چې صرف دوه رکعته فرض پکې کیدای شوای نو دوه رکعته فرض دي وکړي او سنت دي له لمرختو وروسته او تر استواء تر مخه را وګرځوي.

د جُمعې لمونځ

د جمعې لمونځ فرض عین دی د قرآن شریف او متواترو احادیثو او د امت د اجماع نه ثابت دی او د اسلام د لویو شعائرو څخه دی منکر یې کافر، بیله عذره پرېښودونکی یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاسق دی، په قرآنکریم کي د الله تعالٰی جَلَّ جَلالُهُ ارشاد دی:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوۡمِ ٱلۡجُمُعَةِ فَٱسۡعَوۡاْ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلۡبَيۡعَۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿٩﴾

اي د ایمان خاوندانو کله چي د جمعې د ورځی د لمانځه د پاره اذان وویل شي منډي وهئ د الله د ذکر وطرف ته او پرېږدئ بیع او شرٰی (خرڅول او رانیول) دا ستاسو د پاره ښه دی که تاسو پوه شئ.

د ذکر څخه مراد لمونځ او خطبه دي او له منډو څخه مراد اهتمام کول دي، رسول الله ﷺ فرمائیلی دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او هم د خپل طاقت سره صفایي وکړي، خوشبویي په ځان پوري کړي او لمانځه ته ولاړ شي په مسجد کي څوک له خپله ځایه بیځایه نه کړي بیا چي څومره نفل چي کولای سي وه يې کړي کله چي امام خطبه شروع کړي نو په پټه خوله او کامله توجه سره دي يې واوري نو خود به الله جَلَّ جَلالُهُ د تیري جمعې څخه تر دغه وخت ګناهونه ور معاف کړي. [بخاری]

په یوه بل حدیث شریف کي آنحضرت ﷺ فرمائیلي دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او مسجد جامع ته پَلی ولاړ شي خطبه واوري د خُطبې په منځ کي باطلي خبري و نه کړي نو هغه ته به د پوره یوه کال د روژو یا لمونځو ثواب ورکړه شي. [ترمذی]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه

۱- مقیم کیدل پر مسافر نشته.

۲-صحتمندي پر داسي مریض نشته چي مسجد جامع ته د تګ توان نلري.

۳- که د بوډا اوالي څخه څوک مسجد جامع ته تلای نشي یا ړوند وي.

۴- غلام چي د شریعت مطابق غلام وي.

۵-ښځه

٦-نابالغه هلک.

۷-معذور چي عذر یې د جماعت د پریښودلو دپاره معتبر وي لکه د سخت باران اوریدل یا د کوم مریض ساتنه کول یا جامع مسجد ته په تلو کي له دښمن څخه د خطر احساس کول.

د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه

۱-شهر یا قصبه، په صحرا یا ځنګل کي د جمعې لمونځ صحیح نه دی، البته که د صحرا آبادي درې یا څلور زره کورونه وي نو بیا د جمعې لمونځ پکښې کیدای سي.

۲- د ماسپښین د وخت داخلیدل، د وخت نه مخکي یا د وخت د تیریدو نه وروسته جائز نه دی، که د لمانځه کولو په حالت د ماسپښین وخت ختم شو نو لمونځ هم فاسد شو که څه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

آخیره قعده یې تر تشهد پوري کړې وي نو دغه سبب دی چې د جمعې د لمانځه قضاء نشته.

۳-خطبه یعني د امت په حضور کې د الله ﷻ ذکر کول، که څه هم سبحان الله والحمدلله وي، خو سبحان الله والحمدلله ویل او په هغه اکتفاکول د سنت طریقې مخالفت دي بیا هم لمونځ صحیح کیږی.

۴- خطبه د لمانځه ترمخه ویل، که د لمانځه تر مخ و نه ویل شي لمونځ نه صحیح کیږي.

۵- خطبه د ماسپښین په وخت کې ویل که تر وخت دمخه وویل شي نو هم لمونځ نه صحیح کیږي.

٦- جما عت: یعني د امام څخه سوا لږ تر لږه درې کسان د خطبې د شروع کیدونه د اول رکعت تر سجدې پوري ضرور دي، خو دغه درې کسان باید قابل د امامت وي، صرف ښځې یا نابالغه هلکان نه وي، که څه هم دغه درې کسان چې خطبه یې اوریدلې وي ولاړ شي او نور درې کسان راشي.

۷-که د سجدې کولو تر مخه خلک ولاړشي او له امام سره تر درې کسانو کم پاته شي نو لمونځ به هم ولاړ شي، که له اولې سجدې وروسته ولاړ شي نو جمعه صحیح ده څه حرج نشته.

۸-عام اجازت په داسې خاص ځای کې د جمعې لمونځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول چي عام خلګو ته اجازت نه وي جايز نه دی او هم که د جمعې په ورځ د جامع دروازه بنده شي چي نور خلک نشي را تلای نو لمونځ هم نه کيږي.

د جمعې د ورځي لمونځ اول څلور رکعته مؤکد سنت دي وروسته بيا د امام خطبه ويل کيږي چی اوريدل يې واجب دي بيا دوه رکعته فرض د جمعې په جمع کول او وروسته بيا څلور رکعته سنت او ورپسې بيا دوه رکعته سنت دي، چا چي د جمعې لمونځ ادا کړ نو د ماسپښين لمونځ وربانديي نشته، که د جمعې لمونځ يې نه وي کړی نو د ماسپښين لمونځ به کوي.

مسافرانه لمونځ

د سفر قصد او په قصد سره عمل کول چي په شرعي سفر سره ياديږي په احکامو کي تغير راوړي لکه د روژې خوړل او د څلور رکعته لمونځ په بدل کي دوه رکعته لمونځ کول، که د سفر قصد نه وي چي پر ټوله نړۍ راوګرځي مسافر نه دی، همدارنګه که د سفر نيت وکړي او په سفريې شروع کړې نه وي هم مسافر نه ګڼل کيږي، د سفر مسافه د مقصد تر ځای پوري پر وچه لار د اوښ په ميانه تګ يا پياده (پلی) ميانه تګ د درو ورځو لار ده شپه نه حسابل کيږي ځکه چي شپه د استراحت د پاره ده، په سفر کي له سهاره تر ماښامه تګ شرط نه دی ځکه چي لمونځ کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ خوړل او استراحت کول هم په سفر کي داخل دي لکه په فتاوٰی کي چي وايي: که څوک د ورځي د سهار څخه تر ماښام پوري تګ وکړي د اسراحت ځای ته ورسيږي هلته شپه تيره کړي دوهمه او دريمه ورځ همدا شان وکړي نو شرعًا مسافر دی، په هدايه کي وايي: اندازه په فراسخو سره معتبره ده چي په ضعيف روايت يوويشت (۲۱) فرسخه او فتوٰی پر اته لس (۱۸) فرسخه ده.

که څوک د درو ورځو لار د موټر په ذريعه په لس (۱۰) ساعته کي يا د الوتکي په ذريعه په يوه ساعت کي قطع کړي شرعًا مسافر دی، د وچي د لاري تګ د اوبو د لاري سره برابر نه دی ځکه هره لار ځان ته تعين د وخت غواړي.

د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په حکم مسافر به څلور رکعتيزه لمونځ دوه رکعته ادا کوي يعني اضافه تر دوه رکعته روا نه دی، که يې تر دوه رکعته اضافه لمونځ وکړ ګنهګار دی، که فرض لمونځ څلور رکعته داسي ادا کړي چي وروسته له اول دوو رکعتو په قدر د اَلتحياتُ ناسته وکړي نو اول دوه رکعته يې فرض او آخر دوه رکعته يې نفل شول، مګر دغه لمونځ کوونکی ګنهګار شو ځکه چي د دوو رکعتو فرضو سلام وځنډيدی، همدا رنګه که وروسته له اول دوو رکعتو ناسته و نه کړي او څلور رکعته فرض ادا کړي نو فرض لمونځ يې باطل او په نفل سره بدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، مګر د امام محمدبن ادريس شافعي (رح) په حکم د مسافر څلور رکعته فرض لمونځ عزيمت دی او دوه رکعته يې رخصت دی؛ د سهار او ماښام لمونځونه مسافر نه دي ځکه کموالی هم پکښې نشته، په سفر کي چي څوک آرام وي د لمانځه سنت دي نه پرېږدي، که يې تلوار وو چي موټر ور نه تللی يا د سفر ملګري ناراضه کيدل يا کوم بل داسي ستونزه وه نو سنت دي پرېږدي.

څوک چي په نيت د سفر له کوره ووزي چي د خپل ښار يا د کلي د آباديو نه تيرشي د سفر لمونځ به کوي، تر څو چي د اقامت نيت پنځه لس ورځي يا اضافه تر پنځه لس ورځو په کوم بل ښار يا کلي کي کوي، دا پنځه لس ورځي يا اضافه مذهب د امام اعظم ابوحنيفه (رح) دی چي روايات يې حضرت عبدالله بن عباس ﷺ او حضرت عبدالله بن عمر ﷺ کړيدی، د عسکر نيت د قبول وړ نه دی بلکه د امير نيت معتبر دی، همدارنګه د ښځي نيت اعتبار نه لري د ميړه نيت يې معتبر دی، د سفر لمونځ له نيت وروسته پر مسافر لازم دی، که مسافر نيت له پنځه لس ورځو نه کم وکړ نو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی يعني د څلور رکعته فرض پر ځای به دوه رکعته کوي، همدارنګه که د مقصد منزل ته ورسيږي او نيت د اوسيدو يې له پنځه لس ورځو نه کم وو خو پنځه لس ورځي يې تيري کړې بيا يې هم داسي نيت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو چي نن يا سبا به ځم او په دغه توګه کلونه ورباندي تير شي لمونځ به پوره نه کوي دوه رکعته د سفر لمونځ به کوي ځکه چي مسافر دی، له بهيقي څخه په صحيح سند سره روايت دی چي عبدالله بن عمر رضي الله عنه په آذربايجان کي شپږ مياشتي او حضرت انس رضي الله عنه په نيشاپور کي شپږ مياشتي تيري کړې لمونځونه يې دوه رکعته مسافرانه کول.

که کوم موټر چلوونکي کوم بل ښار ته بار وړی وي او د بيرته راتلو د پاره د بار په لټه کي وي چي نن يا سبا به بار پيدا شي لدې ښار نه ځم پدغه اميد کي مياشتي پر تيري شي لمونځ به دوه رکعته مسافرانه کوي، همداراز هغه مسافر وړونکی موټر چلوونکی چي له خپل استوګن ښارڅخه ووزي لمونځ به مسافرانه کوي کله چي بيرته خپل ښارته راشي پوره لمونځ به کوي که څه هم د اقامت نيت يې کړي نه وي ځکه چي په ښارکي د اقامت نيت ته حاجت نشته، که د استوګني ښار يا کلی بدل کړي يعنی کوم بل ښار يا کلی يې د استوګني د پاره غوره کړ بيا هغه اول استو ګن ځای ته په سفر ولاړی نيت يې له پنځه لس ورځو څخه کم وو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

که حاجي نيت د اقامت وکړ چي پنځه لس ورځي به په مکه شريف او منٰی کي تيروم نيت د اقامت يې صحيح نه دی ځکه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نیت کي دوه ځایه چي فاصله سره لری وویل شوه، همدارنګه که یوازي مکې شریفي ته ورغی او په مکه شریف کي یې د پنځه لس ورځو د اوسیدو وخت نه وو د اقامت نیت یې صحیح نه دی لمونځ دي پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

د امام اعظم ابوحنیفه (رح) په مذهب مسافر لره یو ځای کول د دوو لمونځو د فعل په لحاظ روا دي او د وخت په لحاظ روا نه دي یعنی مسافر ته روا دي چي د ماسپښین لمونځ د وخت و آخر ته وځنډوي او د مازدیګر لمونځ د وخت په اول کي وکړي، دغه رنګه د ماښام او ماسخفتن لمونځونه سره جمع کړي، دغه عمل په "جمع صوري" سره یادیږي.

جمع حقیقي (جمع وقتي) دوه ځایه روا ده لکه په عرفات کي چي د مازدیګر لمونځ د ماسپښین په وخت کي ادا کیږي چي د تقدم جمع بلل کیږی او د ماښام لمونځ چي د ماسخفتن په وخت کي اداکیږي چي دځنډ جمع بلل کیږي.

په احادیثو کي چي د رسول الله ﷺ د جمع روایت شویدی مقصد یې جمع صوري ده، په نورو مذهبو کي جمع حقیقي په هر عذر روا ده لکه سفر، باران، ناروغي او داسي نور.

همدغه راز د امام ابوحنیفه (رح) په مذهب په کښتۍ کي په هرحال لمونځ په ناستي روا دی مګر امام ابو یوسف (رح) او

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام محمد (رح) وایي چي بیله عذره روا نه دی.

که په سفر کي لمونځ قضاء شي او په کور کي قضاء راوړي نو د دوو رکعتو د سفر د لمونځ قضاء به راوړي، که له مقیم نه لمونځ قضاء شو غوښتل يې چي په سفر کي قضاء راوړی نو د ځلورو رکتعو قضاء به راوړي، فرمان وړونکی او ګنهګار په سفر کي یو شان رصخت دي یعني دواړوته قصر د لمانځه او د روژې خوړل روا دي ځکه چي د قرآنکریم د البقره په سورة کي الله جلاله فرمائیلي دي.

فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴿۱۸٤﴾

یعني که څوک ستاسوڅخه په روژه کي ناروغه یا په سفر کي وي او روژه وخوري بیا د دغه روژې نیول په شمار د خوړل شووو ورځو په نورو ورځوکي پسله د روژې د میاشتي ورباندي لازم دي، په دغه آیة مبارک کي د ګنهګار او فرمان وړونکي توپیر نشته، په حدیث شریف کي راغلي دي.

"صَلٰوةُ الْمُسَافِرِ رَكعَتَانِ"

یعني د مسافر لمونځ دوه رکعته دی.

په حدیث شریف کي هم دفرمان وړونکي او ګنهګار توپیر نشته امام شافعی (رح) وایي چي ګنهګار ته رخصت نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراویح لمونځ

د روژې په میاشت کې هره شپه بیله د ماخوستن د لمانځه او وِتر څخه شل رکعته تراویح کول سنت دي.

(۱) وتر د تراویحو څخه وروسته کول ښه دی، که چا تر مخه وکړل هم جائز دي.

(۲) په تراویح کې پسله څلور رکعتو څخه دومره وخت کښیناستل لکه څلور رکعته تراویح چې شویدی مستحب دی، که دومره وخت کښیناستل خلقوته تکلیف وي نو لږ وخت دې کښیني، بیا د ناستې په وخت کې اختیار دی که څوک نفل کوي که تسبیح وایي او که هسې کښیني.

(۳) که چا د ماخوستن د لمانځه څخه وروسته تراویح کړیوي او بیا ورته معلومه شي چې په څه نسبت یې د ماخوستن لمونځ فاسد شویدی نو هغه به د ماخوستن د لمانځه سره تراویح هم بیرته را ګرځوي.

(۴) که د جماعت لمونځ چا په جماعت سره نه وي کړی نو دې تراویح په جماعت سره نه کوي ځکه چې تراویح د ماخوستن د لمانځه تابع دي.

(۵) که څوک جماعت ته په داسې وخت را ورسیږي چې د ماخوستن لمونځ شوی وي او خلق تراویح کوي نو ده ته په کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چي اول د ماخوستن لمونځ وکړي او بیا په تراویح کي شریک شي که څوړ کعاته تراویح ورڅخه تیري شي نو هغه دي د وترو څخه وروسته وکړي خو وتر باید په جماعت وکړي.

(٦) د روژې په میاشت کي یوځل ټول قرآن مجید ترتیب واره په تراویح کي لوستل مؤکد سنت دی د ټنبلۍ په سبب یې پریښودل ښه کارنه دی، البته که دا ویره وي چي د پوره قرآن مجید د لوستلو په سبب به خلګ لمونځ پریږدي او جمع به ماته شي نو څومره چي لوستلای شي هغومره دي ولولي یا دي آخري لس سورتونه په هررکعت کي یو یو سورت لولي کله چي لس رکعته پوره شي بیا دي له سره شروع کړي.

(٧) تر څو چي د خلقو شوق نه وي معلوم شوی د یوه ختم څخه زیات دی نه کوي.

(٨) که خلګ شوق ولري نو په یوه شپه کي یو ختم دقرآن کریم جائز دی او که پر خلګو تکلیف وي نو مکروه دی.

(٩) د تراویح په لمانځه کي د ختم په صورت کي یوځل د "بسم الله الرحمن الرحیم" ویل په لوړ آواز سره ضروری دی ځکه چي بسم لله الرحمن الرحیم هم د قرآن مجید یو آیة دی، که څه هم د یوه سورة جُز نه دی خو که په زوره ونه ویل شي نو د قرآنکریم په پوره کیدوکي د یوه آیة کموالی راځي او که امام په قراره سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله وویله نو د مقتدیانو د قرآن مجید ختم به پوره نه شي.

(۱۰) تراویح د روژې په ټوله میاشت کي سنت دي که څه هم د قرآن مجید ختم د میاشتي تر پوره کیدو تر مخه پوره شي مثلاً د روژې د میاشتي په اولو شلو شپو کي د قرآن ختم وشو نو باقي لس شپې هم تراویح کول سنت دي.

(۱۱) په تراویح کي درې ځلي قل هو الله ویل لکه څنګه چي عام دستور دی مکروه دي.

د اخترونو لمونځونه

په اسلام کي د اخترو دواړي ورځي د خوشحالۍ ورځي دي او په دواړو ورځو کي دوه دوه رکعته لمونځ د شکریې واجب دي، کوم شرطونه چي د جمعې د لمانځه دي هغه د اختر د لمانځه هم دي مګر د جمعې د لمانځه د پاره خطبه شرط ده او دلمانځه ترمخه ویل کیږي خو د اختر په لمانځه کي شرط نه ده بلکه سنت ده او د لمانځه څخه وروسته ویل کیږي، البته د اختر د خطبې اوریدل د جمعي د خطبې په شان واجب دی په منځ کي خبري یا لمونځ کول یا کوم بل کار کول منع دی.

د دواړو اخترو په ورځ دیارلس (۱۳) کارونه سنت دی:

(۱) د شریعت مطابق ځان تیارول.

(۲) غسل کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) مسواک وهل.

(۴) ښې جامې اغوستل.

(۵) په ځان پوري خوشبويي وهل.

(٦) د خوب څخه سهار وختي را پاڅيدل.

(۷) وختي عيدګاه ته تلل.

(۸) عيدګاه ته د تلو نه مخکي خوږ شی خوړل.

(۹) عيدګاه ته د تلو نه مخکي د فطر صدقه (سرسايه) ورکول.

(۱۰) د اختر لمونځ په عيدګاه کي کول يعني بيله عذره د اختر لمونځ په ښار کي کول ښه نه دی.

(۱۱) چي پر کومه لار تللي وي د راتګ په وخت کي به پر بله لار راځي.

(۱۲) پياده د عيدګاه لمانځه ته تلل.

(۱۳) په لاره کي دا لاندي تکبيرونه ويل:

اَللّٰهُ اَکبَرْ ط اَللّٰهُ اَکبَرْ ط لَآاِلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکبَرْ ط اَللّٰهُ اَکبَرْ وَلِلّٰهِ الْحَمدُ ط

د کمکي اختر (عيد فطر) د لمانځه طريقه په لاندی ډول ده:

(۱) **نيت:** نَوَيتُ اَن اُصَلِّي رَکَعَتِيَ الوَاجِبِ صَلٰوةِ عِيدِ الفِطرِ مَعَ سِتِّ تَکبِيرَاتٍ فِی هٰذَ الوَقتِ وَقتَدَيتُ بِهٰذَ الاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلٰی جِهَةِ کَعبَةِ الشَرِيفَةِ (نيت کوم چی ادا کړم دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعته لمونځ واجب د کوچني اختر سره د شپږو تکبیرو په دغه حاضر وخت اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسې مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي) د امام د تکبیرسره به مقتدیان لاسونه دالله اکبر په ویلو سره تر غوږو پوري پورته کړي اوتر نامه لاندي به یې ونیسي.

سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ، اَعُوذُ بِاللهِ او بِسمِ الله به امام او مقتدیان په خفیه سره ووایي.

(۲) مقتدیان دی امام ته متوجه شي امام دري ځلی اَللهُ اَکبَر وایې دا تکبیرونه واجب دي او مقتدیان به یې هم ورسره وایي د هرتکبیر سره امام لاسونه تر غوږو پورته کوي بیا یې کښته ځوړند نیسي مقتدیان به هم په عین ترتیب د امام متابعت کوي.

(۳) امام د دریم تکبیر ویلو وروسته لاسونه تر نامه لاندي نیسي د نورو لمونځونو په شان په قرآئت پیل کوي نو مقتدیان به چُپ ولاړ وي، بیا امام د قاعدې مطابق رکوع، قومه او سجده کوي مقتدیان به د امام متابعت کوي.

(۴) په دوهم رکعت کي امام اول الحمدلله او سورة وایي بیا دري تکبیرونه وایي مقتدیان به هم دا تکبیرونه وایي د هر تکبیر په ویلو سره امام او مقتدیان لاسونه غوږو ته پورته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ځوړند يې نيسي د شلورم تکبير په ويلو سره امام بيا د قاعدې مطابق رکوع ته ځي قومه او سجده کوي په آخره ناسته او سلام ګرځولو سره لمونځ ختم کوي او مقتديان به هم د امام متابعت کوي.

(۵) بيا امام وروسته پر ممبر دريږي او دوې خطبې وايي د دواړو خطبوپه منځ کي دومره کښيني لکه د جمعې په خطبه کي د اختر په خطبه کي بايد شروع په الله اکبرسره وشي، په اوله خطبه کي نه (۹) ځله الله اکبر او په دوهمه خطبه کي اووه (۷) ځله الله اکبر ويل ضروري دي، د لوی اختر(عيد قربان) د لمانځه همدغه طريقه ده فرق يې صرف دومره دی چي د لوی اختر د لمانځه په نيت کي د کوچني اختر په عوض کي لوی اختر ذکر کيږي، په کوچني اختر کي وعيدګاه ته د تلو نه مخ کي څه خوږ شی خوړل سنت دي او په لوی اختر کي نه خوړل سنت دي.

په لوی اخترکي د صدقهٔ فطر په شان کومه صدقه نشته خو بايد له نظره پاته نه شي چي د توان او طاقت لرلو سره قرباني واجب ده

اذان او اقامت د اخترو د لمونځو دپاره نشته، په کوم ځای کي چي د اختر لمونځ کيږي هلته بل لمونځ کول مکروه دی که د لمانځه ترمخه وي او که وروړسته، په کور کي هم د اختر تر لمانځه دمخه لمونځ کول مکروه دی مګر د اختر تر لمانځه وروسته په کورکي لمونځ کول مکروه نه دی، همدارنګه ښځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا هغه څوک چي په څه عذر د اختر په لمانځه کي ګډون نه کوي د هغوی نفل لمونځ کول مخکي د اخترتر لمانځه مکروه دی.

د دواړه اخترو په خطبه کي د صدقهٔ فطر احکام او د لوی اختر په خطبه کي مسائل او د تشریق د تکبیرو احکام بیانول ضروري دی د تشریق تکبیرونه یعني تر لمانځه وروسته یوځل

اَللهُ اَکبَرَ ط اَللهُ اَکبَرَ ط لاَآلٰهَ الاَّاللهُ وَاللهُ اَکبَرَ ط اَللهُ اَکبَرَ وَلِلّٰهِ الْحَمدُ ط

ويل پر هغه چا واجب دی چي د اخترلمونځ ورباندی واجب وي، پر ښځه او مسافر واجب نه دي، هغه څوک چي د اختر لمونځ ورباندي واجب نه وي د لوی اختر په ورځو او شپو کي په امام پسې لمونځ په جماعت وکړ امام د سلام ګرځولو متصل د تشریق تکبیرونه وايي نو په ګډون د دغه شخص پر ټولو مقتدیانو يې ويل واجب شول.

د تشریق تکبیرونه د عرفات د ورځي یعني د لوی اختر د میاشتي د نهم تاریخ د سهار څخه شروع او د دیارلسم تاریخ تر مازدیګر پوري چي ټوله درویشت لمونځونه کیږي واجب دی، څوک چي ځان له لمونځ کوي یا ښځه یا مسافرهم د تشریق تکبیرونه وايي ډیر احسن عمل دی.

دغه تکبیرونه متصل د هرلمانځه وروسته په لوړ آواز ویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

واجب دي، خو د ښځو د پاره په کراره ويل ښه دي، که د امام څخه هير شول نو مقتديان دي ژر شروع په وکړي، د اختر د لمانځه نه وروسته هم د ځينو فقهاؤ په نزد تکبيرونه ويل واجب دي.

که د چا څخه د اختر لمونځ تير شو نو په ځانګړه توګه د اختر لمونځ نه شي ادا کولای که بل جماعت ته ځان ورسوي ډير به ښه وي

همدارنګه که څوک د اختر د لمانځه په جمع کي شريک شو او په کوم سبب يې لمونځ مات شو نو هغه يې هم قضاء نشي کولای او نه قضاء پر واجب ده، که د ډيرو خلکو لمونځ په څه سبب مات شوی وي نو بيا قضاء ورباندي واجب ده او په جمع سره به يې کوي.

که په څه عذر د اختر په لمړۍ ورځ ونکړه شو نو د کوچني اختر لمونځ به په دوهمه ورځ او د لوی اخترلمونځ د ذي الحجې تر دوه لسم (١٢) تاريخ پوري کولای شي، د لوی اختر لمونځ که بې عذره پاته شي په دوهمه ورځ يې کول مکروه دی.

د جنازې لمونځ

د جنازې لمونځ په واقعيت کي د مړي دپاره د الله ﷻ څخه د دُعا غوښتل دی.

(١) د جنازې د لمانځه د وجوب د پاره ټول هغه شرطونه دي چي د لمانځه د پاره دي (مسلمان، عاقل او بالغ) يو شرط چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکي زيات دی د مړي څخه خبريدل دي بې خبري عذر دی.

(۲) د جنازی د لمانځه د پاره دوه شرطونه دی:

اول هغه چي د لمونځ کوونکوسره تعلق لري لکه د بدن پاکي، د عورت پټول، قبلې ته مخ کول او داسي نور، د جنازې په لمانځه کي د وخت شرط نشته، که د لمانځه د تيريدو خطره وي نو تيمم کول جائز دی.

دوهم هغه شرطونه دي چي دمړي سره تعلق لري او هغه شپږ دي:

(۱) مړی به مسلمان وي که څه هم فاسق يا بدعتي وي لمونځ يې جائز دی ، څوک چي د وخت د پاچا په مقابل کي بغاوت وکړي او مړ شي لمونځ ورکول يې جايز نه دی، که د جنګ نه پس مړ شي بيا يې لمونځ جائز دی.

(۲) ځيني کسان د جنازې لمونځ د بوټو سره کوي، که بوټونه پاک وي نو څه باک يې نسته او که ناپاکه وي نو هغه به بوټونه پاکوي يابه يې له پښو باسي، که دغه پاکي په نظر کي و نه نيسي نو لمونځ يې نه کيږي.

(۳) د کوم ماشوم چي مور يا پلار مسلمان وي هغه به مسلمان ګڼل کيږي.

(۴) د مړي د بدن د حقيقي او حکمي نجاست څخه پاکول، که نجاست له بدن څخه راوتلی وي او په بدن پوري نښتی وي نو خير دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵) د مړي نه مراد هغه څوک دی چي ژوندی پيدا سوی وي بيا مړ شي، که مړ کوچنی پيدا سي هغه ته لمونځ ورکول صحيح نه دی.

[ردالمحتار ص ۵۸۲ اول ټوک، بحرالرائق ص۱۸۸ دوهم ټوک]

(٦)که يو مړي د نجاست حکميه څخه پاک نه وي يعني غسل نه وي ورکول سوی يا تيمم نه وي وکړل سوی په هغه صورت کي چي غسل ناممکن وي نو هغه ته لمونځ ورکول روا نه دي مګر که د هغه پاکوالی ممکن نه وي مثلاً بې غسله يا بې تيممه پټ شوي وي او پر قبر يې خاوري هم اچول شوي وي نو بيا وهغه ته لمونځ ورکول دده پرقبر باندي په دغه حالت کي روا دی.

که پر يوه مړی باندي بيله غسله او بيله تيممه لمونځ شوی وي او تر دفن وروروسته معلومه شي چي هغه ته غسل نه وو ورکړه شوي نو د ده پر قبر باندي دي دوهم ځل لمونځ وشي ځکه چي د اول ځل لمونځ نه دي صحيح شوی، اوس چي غسل ممکن نه دی نو لدې سببه لمونځ يې صحيح کيږي.

[بحرالرائق ص ۱۷۹ دوهم ټوک، ردالمحتار ص ۵۸۲-۵۹۲]

(۷) د مړي د بدن هغه حصه به پټه وي چي پټول يې واجب او ضروري دی، که مړی بالکل لغړ وي نو لمونځ ورکول روا نه دي

[درمحتار ص ۱۲۱اول ټوک، ردالمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

(۸) مړی به د لمونځ کونکو و مخ ته وي که مړی د لمونځ کونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

و شاته وي لمونځ يې نه صحيح کيږي.

[درمحتار ص ۱۲۱ لومړي ټوک، ردمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

همدارنګه د مړي موجوديت هم شرط دی که مړی موجود نه وي نو د جنازې لمونځ جائز نه دی.

د جنازې په لمانځه کي دوه رکنه دي:

اول څلور ځله الله اکبر ويل چي هر تکبير د يوه رکعت په ځای دريږي. دوهم قيامه يعني په ولاړه د جنازې لمونځ کول، څرنګه چي په نورو لمونځوکي دريدل فرض دي او بيله عذره يې پريښودل جائز نه دي دلته هم داسي دي، د عذر احکام لکه څنګه چي هلته دي دلته هم دغسي دي.

د جنازې په لمانځه کي رکوع، سجده،قعده او داسي نور نشته خو دري شيان پکي سنت دي:

(۱) د الله ﷻ ثنا.

(۲) پر رسول ﷺ درود ويل.

(۳)مړي ته دعا کول.

د جنازې په لمانځه کي جماعت شرط نه دی که يو نفر يې وکړي نوهم فرض اداشو مګر په جماعت کول ډير ګټور دی ځکه چي د ګڼو مسلمانانو په جمع کي د دعا د قبليدو اميد زيات وي.

د جنازې د لمانځه مستحبه او مسنونه طريقه داسي ده چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړی به په خپل مخ کي کښیږدي امام به د مړي سینې ته برابر ودریږي خلک به صفونه طاق جوړکړي یعني دري یا پنځه یا اوه او ټول به داسي نیت وکړي:

نَوَیتُ اَن اُصَلِّیَ للهِ تَعَالی اَربَعَ تَکبِیرَاتِ صَلاَتِ الجَنازَةِ اَلثَّنَاءُ للهِ تَعَالی وَالصّلوٰةِ عَلی رَسُو لِه وَالدُّعَاءُ لِهٰذَ الْمَیِّتِ اقتَدَیتُ بِهٰذَ لأمَامِ مُتَوَجِّهًا اِلی جِهَةِ الکَعبَةِ الشَّرِیفَةَ.

ژباړه: نیت مي وکړ د زړه د اخلاصه څلور تکبیره لمونځ کوم ثناء وایم الله ته درود ویم پر رسول د الله دعاکوم دغه میت ته اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسي مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي.

امام او مقتدیان به د اللهُ اکبر په ویلوسره لاسونه غوږوته پورته کړي او ترنامه لاندي به یې ونیسي او دغه ثناء به ووایې:

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمدِكَ وَتَعَالی جَدُّكَ وَجَلَّ ثَنَاءُكَ وَلآالٰهَ غَیرُكَ.

بیا دي بل الله اکبر ووایي لاسونه دي نه ښوروي او دا درود دي ووایي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَّ عَلی الِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیتَ وَسَلَّمتَ وَ بَارِکتَ وَ رَحِمتَ وَ تَرَحَّمتَ عَلی اِبرَاهِیمَ وَ عَلی الِ اِبرَا هِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیدٌ

بیادي اللهُ اکبر ووایي لاسونه دي نه ښوروي او د مړي دعا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ووايي، که مړی بالغ نارينه يا بالغه ښځه وي:

اَللّٰهُمَّ اغفرلحَيِنَا وَمَيِّتنَا وَشَاهِدنَا وَغَائِبنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنثَانَا اَللّٰهُمَّ مَن اَحيَيتَهُ مِنَّا فَاَحيِه عَلَى الاِسلاَم وَمَن تَوَفَّيتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الايمَان.

په ځينو احاديثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي چی يوه دغه د نارينه د پاره ده:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرلَه وَارحَمهُ وَعَافِه وَعفُ عَنهُ وَ اَكْرِم نُزُلَه وَوَسِّع مُدخَلَه وَاَغْسِلْه بِالْمَاءِ وَالثلجِ وَالبَرَدِ وَنَقِه مِنَ الذنُوبِ كَمَايُنقَيَّ الثوبُ الاَبيَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَاَبدِله دَارًا خَيرًامِن دَارِه وَزَوجًاخَيرًامِّن زَوجِه وَاَهلاًخَيرًامِّن اَهلِه وَ اَدخِله الجَنَّةَ وَاَعِذه مِن عَذَابِ القَبرِوَعَذَابِالنَّار.

بلکه امام شافعي (رح) دواړي دعاوي سره يو ځای کړيدي او لکه مخکي چي مو وويل چي په احاديثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي هره يوه چي يې خوښه سي هغه دي ووايي.

که مړی نابالغ هلک وو نو دا دعادي ووايې:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَافَرطًا وَّاجعَلهُ لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّجعَلهُ لَنَا شَافِعًا وَّمُشَفَّعًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مړی نابالغه نجلۍ وي نو دا دعا دي ووایي:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرطًا وَّاجعَلهَا لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّاجعَلهَا لَنَا شَافِعَةً وَّمُشَفَّعَةً.

لدې دعا وروسته امام بیا الله اکبر وایي او سلام ګرځوي له سلام ګرځولو سره لاسونه ښکته پریښودل کیږي.

امام به هم تکبیرونه په لوړ آواز وایي او هم به سلام په لوړ آواز وایي چې مقتدیان یې واوري خو مقتدیان به یې په کراره سره وایي.

سنت او نفل لمونځونه

د سهار د لمانځه نه مخکې دوه رکعته لمونځ سنت دي په احادیثوکې یې ډیر تاکید راغلی دی، که کومه ورځ ناوخته سي او د لمانځه وخت بالکل آخر وي چې صرف دوه رکعته لمونځ کیدای شي نو دوه رکعته فرض دې وکړي کله چې لمر راوخیژي نو د سنتو قضاء دې راوړي.

د ماسپښین د څلور رکعتو فرضو څخه مخکې څلور رکعته سنت او وروسته بیا دوه رکعته سنت ډیر ضروري دي بیله عذره پریښودل یې سخته ګناه ده.

د مازدیګر د څلور رکعته فرضو څخه مخکې څلور رکعته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنت ډیرثواب لري خو دومره تأکید یې نشته که چا و نه کړل گنهگار نه دی او که یې وکړل ثواب یې ډیر دی.

د ماښام د درې رکعتو فرضو څخه وروسته دوه رکعته سنت هم ډیرضروري دي او بیله عذره پرېښودل یې گناه ده.

د ماسخفتن د څلور رکعته وروسته دوه رکعته سنت هم ضروري دي پرېښودل یې سخته گناه ده، همدارنگه د فرضو څخه مخکې څلور رکعته سنت کول ډیر ثواب لري خو پرېښودل یې گناه نه ده.

کوم سنت چې کول یې ضروري وي هغه مؤکد دي چې په یوه شپه او ورځ کې دوولس(۱۲) رکعته دي، دوه د سهار، شپږ د ماپښین دوه د ماښام، دوه د ماخوستن.

په روژه کې تراویح او د شپې تهجد هم ځینو فقهاؤ په سنت مؤکد کې شمیرلي دي.

څومره لمونځونه چې د شریعت له طرفه مقرر دي که د هغه څخه څوک زیات لمونځونه کوي چې څومره یې زړه وغواړي و دي کړي ولې لمونځ کول باید په مکروه وخت کې نه وي، د فرض، واجب، سنت او وِتر لمونځو څخه علاوه نور ټول نفل دي، نفل چې څومره کوي هغومره یې ثواب ډیر دی.

د بعضې نفلو ډیر لوی ثواب دی او په لږ خواري سره حاصلیدلای شي لکه تحیة الوضوء، اشراق، تحیة المسجد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلوة التسبيح چي هر يو ځاىته تفصيل لري:

تحية الوضوء: كله چي څوک اودس تازه كړي نو وروسته دي دوه ركعته نفل وكړي، په احاديثو كي يې ډير فضيلت راغلى دى خو چي په مكروه وخت كي نه وي.

صَلٰوةُ الاِشْرَاق: د سهار دلمانځه وروسته چي څوک بيله درود شريف او نورو اذكاروڅخه د دنيا په كار مشغول نه شي كله چي لمرښه راوخيژي چي رڼايې سپينه شي او دوه ركعته نفل لمونځ وكړي د يوه حج او عمرې غوندى ثواب لري، كه د سهار د لمانځه څخه وروسته د دنياپه كار اخته شي بيا د لمر د راختو څخه وروروسته دوه ركعته نفل لمونځ وكړي هم اشراق بلل كيږي خو ثواب يې د مخكي نه كم دي، د څاښت د لمونځ په نوم هم ياديږي.

تَحِيةُ المَسجد: كله چي څوک په تطهير سره مسجد ته داخل شي د جماعت د دريدو څخه مخكي دوه ركعته نفل اداكولوته تحية المسجد وايي، رسول الله ﷺ فرمايي: له تاسو نه چي څوک مسجد ته داخل شي څو چي دوه ركعته نفل د تحية المسجديې نه وي كړي نه دي كښيني، كه جماعت تيار وي نو په جماعت كي ګډون ډير افضل دي، د تحية المسجد نفل يوازي د ماپښين، مازديګر او ماخُستن د لمونځوترمخه كيداى شي، د سهار د لمانځه څخه مخكي يوازى دوه ركعته سنت سته او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ښام د لمانځه مخکي هم نفل لمونځ نه ښايي چي وکړل شي.

صَلٰوةُ الاَوَابِين: د ماښام د لمانځه څخه وروسته لږ تر لږه شپږ رکعته تر شل رکعته پوري نفل لمونځ کول د صَلٰوة الاوابين په نوم سره يادېږي.

صَلٰوةُ التَهجُد: د شپي په وروستۍ دريمه برخه کي نفل لمونځ ادا کولو ته د تهجد لمونځ ويل کيږي، د تهجد لمونځ تر څلور رکعته کم او تر دوولس رکعته زيات نه دي.

صَلٰوةُ التَسبيح: په احاديثو کي د صلٰوة تسبيح ډير فضيلت بيان شوي دي رسول الله ﷺ خپل تره حضرت عباس رضي الله عنه ته فرمايي چي پدغه لمانځه سره به ستا کوچنی، لوي، راتلونکي او تيرشوي ګناهونه معاف شي، که طاقت لري نو هره ورځ دغه لمونځ کوه، که نه په هفته کي يوه ځل، که نه په مياشت کي يوځل، که نه په کال کي يوځل او که نه په ټول ژوند کي يوځل ضرور وکړه.

د صلٰوة تسبيح طريقه داسي ده چي د څلورو رکعتو نيت تړل کيږي د سُبحانک اللهُمَّ وروسته پنځلس واره سُبحَانَ اللهِ وَالحَمدُ لِلّٰهِ وَلاَ اِلٰهَ اِلا اللهُ وَاللهُ اَکبَرُ ويل کيږي بيا تر اعوذ بالله، بسم لله، الحمد لله او سورت څخه وروسته او د رکوع نه مخکي لس ځله، په رکوع کي د سبحان ربي العظيم وروسته لس ځله، چي د رکوع

(c) ketabton.com: The Digital Library

 څخه ولاړ سي په قومه کي لس ځله، په اوله سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله، چي د اولي سجدې څخه راپورته سي او کښيني لس ځله، بيا په دوهمه سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله.

دارنګه دا تسبيح په يوه رکعت کي پنځه اويا(۷۵) ځله کيږي، وروسته چي و دوهم رکعت ته ولاړ سي د سورة فاتحه څخه وروسته پنځه لس ځله ويل کيږي، همدارنګه په پاته رکعتو کي په بيان سوې طريقه سره عمل کول دي، په څلور رکعاتو کي درې سوه (۳۰۰) ځله ويل کيږي.

دا طريقه امام ترمذي (رح) د عبدالله ابن مبارک (رح) څخه روايت کړيده، دا لمونځ غير له مکروه وخت څخه بل هر وخت کول روا دی.

په کوم وخت کي لمونځ ماتول جائز دي

(۱) که څوک د موټر يا ګاډی يا هوايي جهاز څخه را کښته سوی وي واړه، ښځه يا سامان يې هلته پروت وي او دی لمونځ کوي خو هغه نقليه حرکت کوي نو ده ته لمونځ ماتول جائز دي تر څو هغه نقليه ورڅه ولاړه نه سي.

(۲) که مار، زمری يا هر درنده وليدل شي چي د ده د ځان د پاره خطره وي لمونځ ماتول جائز دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) که د چرګانو یا نورو مرغانو کوډل خلاصه پاته وه سپی یا پیشو هغه لوري ته ولاړه او ویره وه چي وبه یې خوري نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۴) که پر لمانځه ولاړ وو چا یې بوټونه یا کوم بل شی پورته کړ دا ویره وه که لمونځ پوره کوي غل به وتښتي نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۵) که دېګ پر اور پروت وو پر جوش راغی او تویېدی که یې د ضایع کیدو قیمت د یوه درهم سره برابر وو نو د لمونځ ماتول جائز دي.

(٦) که په لمانځه کي د حاجت د رفع کولو ضرورت پیدا شو نو لازم دی چي لمونځ مات کړي او د ضرورت څخه ځان فارغ کړي.

(۷) که لمونځ کوونکي یو ړوند ولید او ویره وه چي په کوم کوهي یا کنده کي لویږي نو لمونځ ماتول فرض دی، که یې مات نه کړ او ړوند په کوهي کي ولویدی نو لمونځ کوونکی ګنهګار دی.

(۸) که د کوم ماشوم په جامو اور لګیدلی وو او لمونځ کوونکي ولیدی نو د ماشوم د نجات دپاره لمونځ ماتول فرض دی.

(۹) که لمونځ کوونکي ته مور، پلار، انا، نیکه د کوم خاص ضرورت د پاره ږغ ور وکړي نو فرض لمونځ ماتول فرض دی، مثلاً مور سخته ناروغه وه په څه وجه راپورته کیږي یا پریوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل څوک نه وي نو لمونځ دي مات کړي او د هغوی خدمت دي وکړي، که د خدمت بل څوک وي نو ضرورت نسته.

(۱۰)که سنت یا نفل لمونځ کوي مور، پلار، انا، نیکه ته معلومه نه وه چي دی یا دا لمونځ کوي، غږیږي ور وکړ نو لمونځ ماتول او هغوی ته ځواب ورکول واجب دي، که نه نو ګنهګار دی.

لمونځ نور هم ډیر قسمونه لري او د لمانځه په هکله نور هم ډیر مسائل شته لکه د تندر لمونځ، د استسقاء لمونځ، د استخارې لمونځ، په کعبه مکرمه د ننه لمونځ، د خوف (ویري) لمونځ او داسي نور...

لکه څنګه چي دلته زموږ منظور یوازي د لمانځه اثبات او صحت دي نو لازم ونه ګڼل شوه چي د لمانځه ټول اقسام او مسائل ذکر کړو.

د لمانځه مینه وال د نور معلومات په هکله ټول مسائل، اقسام، احکام او ارکان په مفصل ډول په شروط الصلوات، قدوري، رحمت بیان، جنتي کالي (بهشتی زیور) او داسي نورو د فقهي کتابو ته مراجعه وکړي ستاسو بریا زما آرزو ده.

(حاجی جان محمد کاکړ)

فَسَهِّلْ یَا اِلٰهِیْ کُلَّ صَعب ❀ بِحُرْمَتِ سَیِّدِ الابرَارِ سَهِّلْ

ختم شو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library